Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SWOBODA

РІК XIX. НЮ ЙОРК, Н. Й. ЧЕТВЕР, 16. ЛЮТОГО, 1911. ЧИСЛО 7. VOL. XIX. NEW YORK, N. Y., THURSDAY, FEBRUARY 16, 1911. No. 7.

До відома всім членам Р. Нар. Союза.

Ми, низше підписані Головні Урядники Руського Народного Союза, з причин, які тут наводимо, бачимсьмо ся приневоленими купити дім на власність Р. Н. Союза, в котрім мотлиб найти приміщене так редакція і друкарня орґану Р. Н. Союза, як і канцелярія Головного Уряду. По довшім гляданю і по засягненю порад всяких опитних людей, найдено відповідний дім в Джерзі Сіті, Н. Дж. Дім сей є чотироповерховий, мурований, з пивницями і находить ся на лоті 100 через 25 стіп. Стоїть він при вулици Grand, в самім центрі міста, насупротив головної почти. По довшій нараді Головного Уряду з Контрольною Комісією куплено остаточно сей дім за ціну $13.500.

До сего кроку приневолили нас слідуючі причини:

1) Дім, в якім до сих пор містила ся друкарня „Свободи", є старою рудерою, яку перед пару місяцями від бувшого властителя закупила одна велика фірма на те, щоб в як найкоротшім часі її збурити. Виходило, що друкарня буде приневолена глядати за новим приміщенєм.

Відповідне приміщенє на друкарню в місті Ню Йорку немислимо найти за дешевшу ціну, як 150 долярів на місяць. Кромі сего Р. Н. Союз мусів би в новім приміщеню поробити всякі технічні зміни своїм власним коштом, як приміром цементоване підстав під друкарські машини, заведенє електрики до моторів і т. инше. Такі зміни коштувалиб кількасот долярів. В разі вимовленя помешканя, се все Р. Нар. Союз, знова своїм коштом, мусів би усунути. Усе те взяте разом, з доданєм ще коштів перевозу машин, винесло-б яких 1500 долярів, які то гроші булиб простим викиненєм з каси Р. Н. С.

2) Дотеперішний рент „Свободи" і головного офісу коштує місячно около 125 дол. Сі гроші, річно 1500 долярів, пропадають для каси Р. Н. Союза. Інакше, коли сей рент оберне ся на сплату власної хати. Тоді гроші за рент лишають ся в касі Р. Н. Союза.

3) Приміщенє теперішних офісів є того рода, що зовсім не лицює з повагою такої орґанізації, як Р. Н. Союз.

З тих то причин ми прийшли до сего кінцевого висновку, що без свого власного дому не можна було дальше економічно ґаздувати, позаяк сим тільки руйнує ся орґанізація. Купуючи дім, ми мали на увазі виключно тільки хосен і ощадність в користь Р. Н. Союза.

Д. Капітула, гол. предс.,
А. Шаршонь, гол. кас.,
С. Ядловський, г. фін. секр.,
Т. Лабовський, г. рек. секр.,
о. В. Балог, предс. кон. ком.,
Т. Каськів, чл. кон. ком.

СПРАВОЗДАНЄ

контрольної комісії Р. Н. С. відбувшої ся на днях 8. 9. 10. і 11. лютого 1911 р. зі стану маєтку Р. Н. Союза.

На послідній XI. Головній Конвенції стан каси Р. Н. Союза виносив	83.533.96
в серпни 1910 р. прихід виносив	10.230.56
в вересни	14.022.70
в жовтни	19.515.15
в падолисті	16.405.68
в грудни	16.643.76
По конець грудня 1910 р. весь прихід виносив	160.351.81

Розхід за той сам час був:

в серпни 1910 р.	27.968.60
в вересни „ „	10.544.84
в жовтни „ „	8.234.78
в падолисті „ „	15.807.06
в грудни „ „	15.689.59
в грудни „ „ за дім*) для Р. Н. С.	13.400.00
Весь розхід за той час був	91.644.87
Готівка з кінцем грудня 1910 р. остала	68.706.94
Процент по конець грудня 1910 р. є	1.026.71
Разом готівка по конець грудня 1910 є	69.733.65

На повисшу суму знайдено в банкових книжках грошей, як слідує:

Market Street National Bank of Shamokin, Pa.	16.308.75
Market Street National Bank of Shamokin, Pa.	5.668.88
Market Street] National Bank of Shamokin, Pa.	2.726.78
Market Street National Bank of Shamokin, Pa.	4.784.02
The National Bank of Shamokin, Pa.	21.018.67
The National Bank of Shamokin, Pa.	367.26
The National Bank of Shamokin, Pa.	3.514.51
The National Bank of Shamokin, Pa.	4.487.11
Union Trust Co. of Pittsburg, Pa.	2.662.79
German Sav. & Deposit of Pittsburg, Pa.	6.987.20
Pittsburg Trust Co. of Pittsburg, Pa.	3.346.55
The First National Bank of McAdoo, Pa.	4.182.69
Dime Trust & Safe Deposit Co. of Shamokin, Pa.	5.955.70
Dime Trust & Safe Deposit Co. of Shamokin, Pa.	3.380.06
Dime Trust & Safe Deposit Co. of Shamokin, Pa.	563.39
Dime Trust & Safe Deposit Co. of Shamokin, Pa.	272.65
Dime Trust & Safe Deposit Co. of Shamokin, Pa.	563.39
Разом на банкових книжках знайдено	86.790.38
В тій сумі але, знайдено незвернених (незкешованих) чеків, котрі в книгах секретаря є зараховані як виплачені, а банк ще не виплатив на суму	17.056.73
Отже, відтягнувши сю суму від суми знайденої в банкових книгах, готівка з кінцем грудня 1910 року остає на банкових книжках	69.733.65
Кромі того реальність вартости	13.500.00
Так, що цілий маєток Р. Н. Союза з кінцем грудня 1910 виносить	83.233.65

*) Дім для поміщеня друкарні „Свободи" і офісу Р. Н. Союза куплено за суму 13 500.00 дол. Но поневаж при закупні заплачено як задаток 100 дол. і зараховано в розхід, тому в розходах за грудень оголошуєсь 13 400.00 дол. як решту.

СТАН КАСИ

Молодечого Руського Союза.

На послідній XI. Головн. Конвенції каса виносила	8.713.46
в серпни 1910 р. прихід був	407.38
в вересни „ „ „ „	381.89
в жовтни „ „ „ „	347.71
в падол. „ „ „ „	413.80
в грудни „ „ „ „	328.43
Весь прихід по конець грудня 1910 р. був	10.592.67

Розхід за той час був:

в серпни 1910 р.	99.00
в вересни „ „	15.00
в жовтни „ „	15.00
в падол. „ „	15.00
в грудни „ „	15.00
Весь розхід по конець грудня 1910 р. був	159.00
Готівка з кінцем грудня 1910 р. остає	10.433.67
На сю суму знайдено на банковій книжочці Market Street National Bank of Shamokin, Pa.	10.433.67

СПРАВОЗДАНЄ

контрольної комісії Р. Н. С. відбувшої ся на днях 9. і 10. лютого 1911 р. зі стану маєтку „Свободи".

На послідній XI. Головній Конвенції стан каси „Свободи" був	6.569.38
в вересни 1910 р. прихід виносив	206.82
в жовтни 1910	1.763.25
в падолисті „	3.011.66
в грудни „	1.728.71
в січни 1911 р.	1.818.59
По конець січня весь дохід виносив	15.098.41

Розхід за той час був:

в вересни 1910 р.	1.232.95
в жовтни „ „	1.858.75
в падолисті „ „	2.670.46
в грудни „ „	2.077.74
в січни 1911 року	2.315.08
Всего розходу було	10.154.98

Зіставлене

за час від вересня 1910 до січня 1911:

Дохід	15.098.41
Розхід	10.154.98
Готівка, яка знаходить ся по конець січня 1911 в касі, виносить	4.943.43

Весь маєток Р. Н. Союза предcтавляє ся, як слідує:

Готівка Р. Н. С. в банках	69.733.65
Реальність	13.500.00
Готівка М. Р. Союза	10.433.67
Готівка „Свободи"	4.943.43
Вартість друкарні Свободи	16.855.00
Загальний маєток Р. Н. Союза виносить разом	$115.465.75

Дано від Головної Контрольної Комісії Р. Н. Союза в Jersey City, N. J. 11-го лютого 1911.

о. Валентин Балог, предс. Контр. ком.,
Теодозій Каськів, контрольор.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Позаяк вибраний XI-ою Головною Конвенцією на уряд контрольора, п. Евген Гвоздик виступив добровільно з членів Руського Народного Союза, а тим самим зложив свій уряд, тому отсим на опорожнене місце покликую п. Константина Поступака з Mc. Adoo, Pa.

Позаяк вибраний XI-ою Головною Конвенцією на уряд радного, п. Семен Митренко став опісля також головним урядником другої подібної орґанізації, тому, на підставі параґрафу 73 статутів Р. Н. Союза, стратив уряд радного в Р. Н. Союзі. На його місце покликую отсим п. Сильвестра Маркевича з New Alexandria, Pa.

Дано в McAdoo, Pa., дня 13-го лютого 1911.

Д. Капітула, гол. предс.,

З кацапського багна.

Кацапська, „старорусская" партія „кончается", себ то: розлазить ся в болото, з якого повстала. Небіженці вже від давна не богато належало ся. Вона се виділа сама, але в передсмертнім страсі, щоб потішити себе, а людям замилити очи, кричала на всю губу, що вона сьвіжа, черства. Але се не була ся камінна сьвіжість, що ціхує партії здорові, повсталі на живім, народнім орґанізмі, але була се твердість зсохлого дерева, яке стає вже порохнавим і ось-ось має розсипати ся порохом. Воно зеленої галузки не випустить уже ніколи. Тільки що часами в ночи засьвітить брудно-зеленим сьвітлом; заблимає і згасне. Звичайно: як гниль і порохно.

Чесний чоловік, а так само і партія, в борбі, хотяйби навіть і з найлютійшим своїм ворогом, ніколи не стануть послугувати ся нечесними средствами. Тільки підлість може послугувати ся плюгавством, а нікчемність лайдацтвом. А отсе як раз має місце у кацапів. Ось послухайте.

Перед кількома тижнями, як одно з чергових, мало відбути ся віче і в Джерзи Сіті в справі „Фонду імени А. Коцка". На нім, як і всюди, промовляти мала д. І. Січинська. В означений час, коли люди вже зібрали ся, нараз впадає поліція і заказує віче. Комітет зажадав вияснень. І на поліції показало ся, що хтось денунціював, що віче устроюють анархісти, аби пропаґувати різню Поляків. Тоді комітет вияснив ціль віча, именно, що воно відбуває ся в справі збираня фондів на приватні укр. школи в Галичині, на що комісар поліційний не лиш, що заказав поліції робити якінебудь перепони, але навіть сам дав свою лепту на сю ціль. Комітетові, відходячи, говорили між собою, що се певно якийсь загорілий вшехполяк з ненависти до Русинів здобув ся на такий архипідлий вчинок. На се повстав один з поліціянтів, що будучи сам Поляком, зрозумів слова комітетових, і витягаючи з за капелюха візитову карту, подав її одному з них, говорячи: „Ось імя того, що се зробив. Але я не гадаю, аби Поляк міг здобути ся на подібну підлість." На візитовій картці чорніло: „V. Owczarowski."

E 27

Правду сказав поліціянт. Навіть найзагорільший вшехполяк не бувби в силї здобути ся на таку підлість, на яку здобув ся кацапський юноша. Лишень в души, у якій розлило ся саме болото і грязюка, яка є здеправована і зґанґринована до краю, могла зродити ся гадка, брехливою денунціяцією хотіти ставити перепони такій вznеслій справі, як збиранє фондів на школу. Грязь, якою Овчаровський хотів обкидати сьвяту справу, не хватила ся її лебединих пер, але обмаргала ще більше його власне лице.

Сам сей блаґонадьожний ребйонок надто ничтожна і мізерна фіґура, щоб ми ним займали ся задля него самого; і коли ми подали тут його „мено", то виключно тільки як ілюстрацію тої моральної гнилї, яка тепер розкладає москвофільський табор.

Не менче „гарні" приміри кацапського багна можемо навести і з галицького житя.

На вечер „Маланки" саля „Народного Дома" була сьвідком нечувано диких сцен. Їх героями були „истинно русскіи юноши", але вже не напів грамотні „матолки", але люди з претенсіями до культури і оглади, академики. Двох з них, маючи з собою якісь „рахунки" почали таки на сали, де відбував ся „бал" — „мордобитіе". Товариші одного і другого уняли ся за ними, посипали ся загальні удари палицями, кулаками, фляшками. Жінки наробили крику, многі помлїли. А юноші „ґуляли" так завзято, що порозбивали музиці інструменти, а собі голови. Доперва поліція привернула лад. Ось „юноши! — вы гордость русского народа!"

А тепер знова, на днях, покінчив ся скандальний процес між „старорусскостію" репрезентованою о. Давидяком і „настоящою русскостію", репрезентованою д-ром Дудикевичом. Такого скандалу, який відкрив перед очима загалу отсей процес, Галичина ще не бачила.

Тло розправи становили скандали москвичів з під прапора „Прикарпатской Руси", що вийшли на сьвіт завдяки борбі між о. Давидяком і д-ром Дудикевичом. Безпосередною причиною до розправи були заяви ґаспадинів Кисілевського, Киндія і Шуста, поміщені в „Прикарп. Руси" в обороні д-ра Дудикевича, проти закидів крадежи публичних фондів, які зробив йому о. Давидяк в брошурі „Судъ чести". Розправа тревала пару тижнів і сторонники Дудикевича, мимо того, що він є пупільом польської шляхти, зістали позасуджувані за образу о. Давидяка. І так: Шуст дістав 6 неділь арешту, Кисілевський 1 місяць арешту або 1500 корон, Геців 1 місяць арешту або 600 корон, Киндій 1 місяць арешту або 900 корон, та др. Гриневецкий, редактор „Прикарпатск. Руси" 1 місяць арешту. Розправа виказала посередно, що всі закиди злодійства публичного гроша, роблені лідерови москвофільства, суть правдиві.

Ось се цьвітки, що ростуть на москвофільськім багні. Вонючі і гнилі, бож вони суть продуктом гнили і розкладу. А се є певна признака недалекої смерти. Зараженє крови в москвофільськім орґанізмі вже наступило; ще лиш часочок, а він цілий розлізе ся смердячим болотом.

Нас навчив гіркий, більше як піввіковий досьвід, добре оцінювати сей наш національний боляк; шкода лишень, що не навчив нас ще поборювати його скуточнійше, як ми се до тепер робили.

ЕВГЕНІЙ ГРЕБІНКА.

ЧАЙКОВСЬКИЙ

Роман з козацької старини.

З російского переклав КСЕНОФОНТ КЛИМКОВИЧ.

(Дальше)

VI.

Прийшов ні за чим, пішов ні з чим, Шкода й питать, тільки ноги болять.
Народня поговірка.

О півночи протяжний гомін соборного дзвона звістив Лубенців о смерти їх полковника; другі дзвіниці одвічали сьому дзвонови, і незабаром весь город загремів дзвонами. Народ проснув ся і товпами всю ніч до самого сьвіту приходив дивитись на усопшого полковника, котрий лежав серед комнати на довгім дубовім столі, одягнений в богату парчеву одежу. Кругом стола на тяжких підсьвічниках горіли сьвічки: в головах ікона, а над нею на перехрест зложені пірнач і булава. Входячи в комнату, козаки хрестились, молячи ся за душу усопшого, а виходячи на двір, голосно проклинали Кримців, збираючи охотників, зробити випад на розсьвіті і дорого відплатити невірним за свого полковника; але до випаду не прийшло, на великий жаль охотників.

Кримці знали через своїх шпигунів, що в миргородський полк вислано гонця за підмогою, і вчувши в городі голос дзвонів і тривогу, подумали, що йде далека підмога, а любячи загально більше несподівані напади і розбої, ніж правильну війну і битву, нічю забрались по тихоньки, оставляючи запалені сторожеві огні: так усі думали в Лубнах — а може були й инші причини. На розсьвіті козаки з валу не помітили Кримців, післали розізди — розізди нікого не найшли, наче-б невірні крізь землю провалились, наче-б їх завіяло і понесло вітром.

Цілу ніч не спав Касян, думаючи о причині незвичайного дзвоненя, і розпитував вартівника, і кусив його сьпиванєм: вартівник, на велику досаду Касяна, уперто мовчав. В ранці загреміли замки, заскрипіли на заржавілих завісах двері, і в тюрму ввійшов Герцик.

— Поздоровляю тебе, друже мій Касяне, поздоровляю, — весело говорив Герцик, обіймаючи Касяна.

— З чим? чи не зібрались повісити мене? — понуро спитав Касян, відтручаючи Герцика.

— Боже мій! що за чоловік! справдешний воїн, справдешний Запорожець! характерний чоловік! Кримці втекли, тепер ти свободен.

— Молодці! ото Гетьманці! ви їх прогнали?

— Так, ми їх порядно побили вчора, а вони нічю і втекли; певне напудились дзвонів: думали, що ми щось недобре против них замишляємо.

— От воно що! є чим величатись! Так ви дзвоненєм проганяли Татар, мов налетну сарану? Баби!...

— Ні, Касяне, ми дзвонили з иншої причини, хиба ти не знаєш нашого смутку?

— Відки-б я знав?

— Ти не знаєш! О, Боже мій! Плач, Касяне! Полковник умер! Кримці його вбили...

— От воно що!... Царство йому небесне, а плакати мені ні об чім...

— Як хочеш, Касяне, се твоє діло; ти розумний чоловік. Ходімо-ж на раду; ось твоя збруя; я приберіг її з любови до тебе; ходімо на раду, вона вже зібрала ся. Один Бог знає, я так полюбив тебе, Касяне!

— Що мені робити на вашій раді?

— Там всьо старшини, ти Запорожець і сам не простий чоловік: і між старшинами тобі дадуть почот; там читати-муть послідню волю полковника: може він що таке і о дочці написав, і о моїм приятелю Олексію. Ходім! тобі не зле знати: поїдеш, передаш їм радість.

— То діло, так ходімо-ж!

Зібрала ся рада. Сотник і старшини присягнули, що перед смертю полковник вручив їм се саме завіщанє і просив сповнити послідню свою волю; після сього сьвященик розпечатав і голосно прочитав завіщанє:

„Во імя Отця і Сина і сьвятого Духа, амінь. Я, не маючи крівних, в случаю моєї смерти, завіщаю в лубенську соборну церков сто червоних, та в пирятинську замкову пятьдесять, а остальне все моє іміне, рухоме і нерухоме, віддаю на вічність і неповоротність мому приймакови Герцикови за його пожиточні моїй особі служби, з тим, щоби він годував до смерти Гадюку і наливав для нього що року бочку наливки з слизок, куплених по вольним цінам в містечку Чернухах. Року того і того, місяця і дня того і того. Славного Війська Запорозького, полку лубенського полковник, Іван той і той."

Сьвященик зложив бумагу і поклонив ся Герцикови; всі старшини теж стали йому кланяти ся і поздоровляти з наслідством; навіть самі нежичливці Герцика приємно розгладжували вуси і усьміхались перед ним.

— А про коня нічого не сказано? — спитав сотник.

— І про рушницю?... і про чоботи? — говорили старшини.

— Що сказане, то сьвяте, — покірно одвічав Герцик, — я не запру ся; сказав полковник — беріть, хоч воно й до мене належить, а беріть, я не хочу перечити...

— Чесний чоловік той Герцик! — говорили старшини між собою.

— Ні, — сказав Герцик твердим голосом, — не хочу я наслідства. В полковника осталась дочка, вона наслідниця. От вам чесний Запорожець, він приїхав з поклоном від неї, їй слідує, а не мені...

— Ні, ні! — закричали сотник і старшини, — імени її нема в духовній бумазі, він її вирік ся: вона втекла від нього...

— Може покійник не знав, чи вона жива, — замітив Герцик.

— От дурень! — ворчав, обертаючись до товаришів, сотник, котрому, як видко, дуже хотілось сивого коня.

— Говорив ти, добрий чоловіче, покійному полковникови, що його дочка жива, і чи воно дійсне правда? — спитав Касяна сьвященик.

— Говорив, зараз як приїхав, говорив полковникови, а його дочка й тепер у мене живе на зимівнику...

— А отсе завіщанє писане вчора, — сказав сьвященик, — значить ся, він умисне замовчав о дочці, хоч і знав, що вона жива; значить ся, він усунув її від послідної своєї волі, і ти, Герцику, не сьмієш відказуватись від сповненя волі умираючого, повинен приняти всї його земскі добра і старатись о приобрітеніє таковых і на небі.

— Не сьмію вам перечити, — одвічав Герцик, покірно кланяючись.

Старшини дістали дарунки, назначені їм по устному приказаню полковника. Полковника поховали при громі гармат, голосі труб і дрібного рушничного огня, а над вечір вся знатня бенкетувала в нового свого товариша по багацтву, у Герцика. За вечерою спершу пили жалобні кубки за упокой душі покійного і сьпівали вічную память, потім зачали пити здоровлє Герцика, потім сотника і старшин, закричали „ура", засьпівали многая літа і перед досьвітком розійшлись дуже раді собою...

Коли розійшлись гості; Герцик прийшов у полковничу спочивальню, — вона тепер зробилась його комнатою, — весело перейшов по ній разів з кілька, затираючи руки, дивно усьміхаючись, і сів на постіль, на котрій минувшої ночи лежав умираючий полковник. Герцик задумав ся і на раз здрігнув! живо скочив на ноги і, піднявши ковер, тривожно подивив ся під постіль: там нічого не було. „Дурний!" — прошептав Герцик, сів і впять задумав ся. Лице його зробило ся страшне, болізна дрож пробігала по нім, иноді губи його судорожно викривлялись — Бог знає, від злої усьмішки чи від тяжкого болю сердечного страданя.

Вже був ранок, а Герцик все ще сидів на постели, задумчивий, смутний, спустивши голову на руки, оперті в колїна, і аж тоді підняв її, коли скрипнули двері і на порозі показав ся Касян. Видко було по одежи, що Запорожець збираєть ся в дорогу.

— Ти, Касяне? — спитав Герцик.

— Вже-ж ніхто инший, — одвічав Запорожець, — прощавай! я зараз їду.

— Куди?

— До дому на зимівник. Тут мені нічого робити.

— Погоди, Касяне! погуляй з нами.

— Спасибі'. Не весело мені, та й тобі, як видно, не дуже весело.

— Правда твоя, Касяне. Зараз видко розумного чоловіка: не весело мені, я втратив добродія, а тут ще покійник покривдив бідну свою дочку; бачить Бог, Касяне, як мені жаль її і її чоловіка! Ти сам чув, як я відказувавсь... що-ж робити? Рада присудила: не мож, кажуть, переміняти завіщаня; воля покійника, кажуть, сьвята.

— Не збрешу, чув.

— Ну, от бачиш, сам не знаю, чого-б я не дав, щоб переміняти отсе... Бачить Бог, Касяне, я добрий чоловік. Мені Олексій Чайковський великий приятель; от, подивись, кинджал — се його дарунок; скажи йому, що висить у мене, бачиш, де? на почотному місци. А Марина завсїгди була така ласкава, завсїгди мене випрошувала, як бувало, покійник — щоб над ним земля пером — захоче мене, бувало, поштовхати за що-небудь...

— Спасибі й за добре слово. Прощавай...

— Ні, погоди, Касяне! Скажи Марині, що я завше буду її згадувати і ввесь маєток полковника буду лічити за її маєток; я буду просто її орандар всьо її достатчу, нехай нічим не журить ся, їсть і пє зо срібла, ходить в оксамиті, чуєш?

— Чую.

— А на перший раз возьми от отсей мішок дукатів, кланяй ся від мене, і її чоловікови кланяй ся! Скажи, що я з ним скоро побачусь... От тільки впораюсь з ділами, зараз приїду до вас на зимівник. Погуляємо вкупі, забудемо горе...

— З хороших уст хороше й слово, — одвічав Касян, ховаючи мішок в кишеню безконечних своїх шараварів.

— Тепер прощавай, братику! прощавай, Касяне! Чи віриш, я й тебе люблю не менш Олексія; що для нього, то й для тебе готов зробити. А як же мені найти твій зимівник?

Касян розказав дорогу, поклонив ся і вийшов. Небавом віддихнув він свобідно на широкім рідним степу. Вітер віяв, трава шуміла, добрий кінь скакав, Касян сьпівав пісню, підїзджаючи до свого зимівника.

VII.

„Ой полети, галко,
Де мій рідний батько,
Нехай мене одвідає,
Коли мене жалко".
Летить галка, краче,
А дївчина плаче:
„Нема в мене рідненького,
Тільки ти, козаче!
Українська пісня.

— Що вам сказати, мої діти? — говорив Касян Чайковському і жінці його, сидячи за столом у своїм зимівнику. — На Гетьманщині, як я зміркував, так все перепуталось, перемішалось мов шерсть у войлоку: порядку нема, одно тільки мені дивно, хоч і певне, що Герцик виглядає на великого мошенника: так і просить ся на верівку, а добре робить, їй Богу, добре! що ні говори, в нього душа лучша від пики.

— Ти, батьку, дивно говориш, говориш викрутами, тут щось є.

— Нічого нема.

— А батько, полковник, що? — спитала Марина.

— Нічого. Звісно: умер, поховали, та й по всему; всїм прийдеть ся вмирати... От ти вже й плачеш, доню! Негарно...

Але Марина його не слухала; голосні риданя, переривані окликами: „Я сьому причиною; на мою голову впаде смерть його!" і таке де-що задушали Марину.

— От говори бабам правду! — замітив Касян. — вони з мухи коня зроблять і давай плакати!... Татаре його вбили а не ти, він не дуже о тобі журив ся...

Коли трошки втихли риданя Марини, Касян розказав всю історію своєї їзди, котра нам уже звісна, і закінчив її словами: От я приїхав до вас ні з чим окрім сього мішка дукатів... Що ні говори, а Герцик добрий чоловік.

— Так він не прокляв мене?

— От, дурна баба! За що-б він прокляв тебе? Та коли-б і прокляв, я не таїв би...

— Ну, я рада! камінь звалив ся з душі моєї від слів твоїх, Касяне. Мене не прокляв батько... Дякую тобі, Господи!... Тепер я нічого не боюсь, я ще не сама на сьвіті... І Марина обіймивши Чайковського, притулилась до груди його і тихо плакала.

— І давно-б так!... Бог знає об чім плаче! — додав Касян. — Ви останетесь у мене жити; гроші у вас є і ще будуть, а умру — ваш зимівник і все ваше. Для вас стане; будуть діти, сини — посилайте служити на Січ: послужать, пізнають політику і характерство — будуть людьми. От і по всему. Годі, діти, плакати!

Супокійно зажив Чайковський на зимівнику; днем ходив на польованє, вечером слухав оповіданя Касяна о ділах Запорожців в давно-минувші часи, а коли на яке небудь діло була зложена пісня, — а се було скрізь, — то всї сьпівали ту пісню а Касян поясняв їм деякі аллеґорії, без яких ви найдете мало пісень на Україні, що і подало повід многим умним людям, що не розуміли їх, попрікати бідні твори народнєї поезії за безмисл.

По двох неділях раз в ранці Касян дуже пильно стругав із кавалка сухого липового дерева столову ложку; Марина, сидячи коло вікна, вишивала барвистим шовком хустку для чоловіка; Чайковський, збираючись на польованє, посадив на руку ученого сокола і привязував йому до ноги колокільце. Як раз роздав ся кінський топіт! кілька козаків зупинились коло воріт зимівника і питали хлопця, що ходив по дворі: Се зимівник Касяна?

Касян вийшов і зараз вернув ся, ведучи гостя, одягненого в богате вбранє.

— Олексію, друже мій! — закричав гість, кидаючись обіймати Чайковського.

— Не вже-ж се ти, Герцику? — сказав Олексій. — Я на силу пізнав тебе... паном став...

— Ох, тяжке мені отсе панство! Не говори о нім, братику! Касян сьвідок, як отсе сталось... Серце в мене так і рвалось до тебе... Як подивлюсь на твій кинджал, та нагадаю наше прощанє, памятаєш, на Січи... от так серце і рветь ся, так і шепче: є в тебе друг, ти забув його... Бачить Бог, правда.

Жди, Герцику, я чоловік простий; скажи мені, ти знав, як був на Січи, що полковнича дочка, теперішня моя жінка, втекла?

— Ох, Боже мій і пані Марина тут! Я від радости не побачив! Та як ви похорошіли, пані! позвольте поцілувати вас...

— Ей, Герцику! ти сильно цілуєш, — закричала Марина, вириваючись від Герцика.

За про радість себе не тямлю... Да ти питав, Олексію, чи я знав? Розумієть ся, знав.

— Чому-ж ти мені не сказав?

— Е, братику! не так легко сказати смуток, як радість. Ти був такий веселий, що мені було жаль тебе засмутити: та й ми самі не знали, де дочка полковника — пропала та й тілько. А чи вона втекла, втонула, чи її хто з сьвіта звів — ніхто не знав... Як же мені було сказати тобі... поміркуй сам... Винен, пожалів тебе, а бачиш все вийшло на добре... Чому бути, тому не минути.

— І те правда, — одвічав Олексій.

— Тепер, дядьку Касяне, я попрошу твоєї ласки, — сказав Герцик, — не покинь моїх козаків; зо мною їх чоловіка шість; знаєш, взяв для безпечности в ваших степах...

— Пусте! — одвічав Касян, — як Бог дасть, то й один чоловік проїде, — от я завше сам їзджу; а не дасть, то й десяток не збавить... А твоїм коням і хлопцям місце буде: в мене своїх хлопців чоловіка десятки три або чотири живе на зимівнику, так шістьох і не помітять.

— О-го! а я думав, ти один живеш...

— Один не довго би прожив...

День минув дуже приємно. Герцик навіз багато гостинців для Касяна, Чайковського, а особливо для Марини; говорив, що ніколи не забуде добродійств батька її, що мати Чайковського здорова і вже знає о женитьбі сина, і що навіть він постараєть ся привезти її зимою на зимівник, і сьому подібними речами придобрив ся усім; навіть і Чайковський зачав подумувати: „Та, дійсне, Касянова правда; Герцик добрий хлопцюга"... Одна тільки Марина инстинктово ненавиділа його і не хотіла приймити дарунків.

Касян угощав на славу, і за вечерою, після порядного чарkованя, гість зробив ся зовсїм свій. Зачали розправляти, як провести завтрішний день.

— Я предкладаю вам поїхати на польованє, — сказав Касян, — тут дуже багато дичини, а я займу ся сам з кухарем, та приготовлю вам такий стіл, що й в гетьмана не буде такого... Я сам, їй Богу, сам, — не дивіть ся, що старий, — а от так засукаю рукави по лікті, от так, бачите, і далі поратись!... ви не жартуйте зо мною!...

— Прекрасно, дядьку Касяне, — підхватив Герцик, — ми поїдемо з Олексієм на охоту, а в мене є чудна рушниця...

— І в мене теж, — додав Олексій, — і дичина я знаю де водить ся.

— Стій! — закричав Касян, — видко, зараз видко, що оба гетьманці. Пукати підуть по степу; одну штуку убє, а десять розгонить... З соколами то але! в мене й соколи є.

— Що за охота з соколом? З рушницею то але! — сказав Герцик, — я й не вмію полювати з соколом, а поїду з рушницею... Правда, Олексію? Поїдемо з рушницями.

— Ех, ви дурні голови! що ваша рушниця? вистрілом убив та й конець, а розігнав, розпудив десяток... А як спустиш сокола, як взнесеть ся він, як кинеть ся в лет на птицю, — шумить воздух, кріпкі пера наче струни дзвенять на крилах... так, дзвенять, прислухай ся, коли є уха; не дармо зложена пісня:

Кінь біжить — земля дріжить,
Сокіл летить — перо дзвенить...

Їй Богу, чудо як весело! ні, таки з соколами їдьте на охоту! Я сам би поїхав, та багато роботи дома, а ви молодий народ; погарцюєте та пообідаєте смачнійше.

Герцик ще перечив ся з Касяном, але старий і слухати не хотів, і так порішили завтра в ранці їхати на соколину охоту.

Любо дивитись було на Герцика й Чайковського, коли вони в ранці поїхали у двох на охоту. Марина ще спала, старий Касян, у кожусі, випроваджав їх за ворота, повтаряючи різні мисливські науки. Весело їхали вони поруч себе, як рідні брати, сьміялись, розмавляли, згадували бувале... Коли зимівник сховав ся зовсім з виду, Герцик пустив свого сокола на стрепета: сокіл від разу убив неповоротливого суперника, стрепет упав на піскову поляну, зарослу дрібним буряном; мисливці підсадили до вбитого птаха і злізли з коней.

— Славна штука! — говорив Чайковський, підкидаючи на одній руці стрепета.

— Отсе то польованє! одвічав Герцик, — стрепета ловити — то наче мясо руками брати.

— Правда! От, коли-б журавель, то натішились би.

— Та подивись, чи не журавель се?

— Де?

— Ген-ген високо, буцім чорна крапка на небі, просто над твоєю головою.

Чайковський підняв голову, пильно дивлячись у синє небо. Герцик не зводячи очей з Олексія, живо присів, спустив до землї руку, вхопив жменю піску і — жалісно крикнув. Олексій зжахнув ся, як подивись на нього: страшно кричучи, блідий від страху, Герцик махав по воздусі правою рукою; около руки як батіг, вила ся темно-сїра гадина.

— Олексію, спаси мене! Злюща гадина впила ся мені в великий палець, — кричав Герцик — і не покидає мене, огнем палить, проклята.

На конець вбили гадину. Герцик був блідий, жовтий; холодний піт зернатими каплями блищав на чолі його; вкушений палець почервонів, спух. — Пропав я! — шептав Герцик, — кара Божа... видима кара...

— Пусте! — говорив Чайковський, — чи мало гадини кусають, а не всї укушені вмирають; а до того-ж ся гадина була маленька, тонесенька — сьміте.

— Отсе то й страшно, що вона маленька, тонесенька; се й єсть найлютійша порода; не всякий знахар відшепче її... Бог покарав мене!...

— Перестань, не гніви Бога... Ти зробив добре діло: потішив нас, поміг нам... за що тебе карати?

Герцик мовчки покивав головою.

— Умом не розберу, як вона тебе укусила?

— Бог покарав! я хотів...

— Що хотів?

— Хотів... зірвати билинку, а вона, погане гаде, певне лежала під корчиком і вхопила за палець. Ой, Господи! болить! мороз за шкурою ходить: їдь брате, швидче до дому!

Сумно приїхали на зимівник наші охотники. Чайковський вів за поводи Герцикового коня, а той ледви сидів на сідлі: так страшно корчив його біль: рука надула ся, напухла мов колода; на ній, мов сучки, сторчали пальці; від укушеного місця, як промінї, йшли на всї боки багрові чертки.

Касян розпоров рукав жупана і сорочки, тому що вже їх здоймити не можна було, подивив ся на руку і холоднокровно сказав:

— Нічого, минеть ся; мене на віку три рази вкусила гадина, та все знахарі відшептали; тільки нічого не кладіть на рану, поки приїде знахар. Я зараз пішлю за ним хлопця, він не далеко.

(Дальше буде)

Орач та лицарі.

Лицарство у похід виступає. Коники іржуть, хоругвки мають. Попереду атаман молодець веде лицарів хорошенько. Іде лицарство слави здобувати. Коні застоялись, руки задубіли, пора з ворогом зустрітись, силою помірятись.

Атаман роздивляєть ся по широкому степу — а ворогів не видко. Хоть би кого спіткати, про ворога розпитати. Аж бачить на край поля чоловік конем землю оре, скиби відгортає, на коня гукає. Обзиваєть ся атаман до молодців: ой ви, лицарі славні, до плугатиря підїжджаймо, його розпитаймо — чи не знає він, де вороги бувають. Лицарство коні у скок пускає, догнать чоловіка поспішає. Женеть ся час, другий, — не доганяє, а орач знай скиби одгортає та на коня гукає. Лицар коний дужче пускає, догнать поспішає, женеть ся час, другий, коні притомились, відставати стали, а плугатир собі не поспішає, іде уперед, скиби відгортає, на коня гукає. Загукали тоді до орача лицарі-молодці: „стій, чоловіче-земляче, зажди, дозволь себе дігнати". Орач ті слова зачуває, коника спиняє, землю з плуга вибиває. Підїжджають лицарі, а атаман попереду, і орача питає:

— Ой, чоловіче добрий, поїдь з нами, — покажи, де вороги блукають.

— Поведу, орач каже, тільки треба плуг з землї вигортати, в лози його заховати, щоб моє добро мужицьке без мене не пропало.

Сам коня випрягає, охляп сідає.

Атаман на молодців гукає:

— Ой, ви, хлопці-молодці, швидко плуг підіймайте, у лози ховайте.

Виїжджало лицарів двоє, арканом плуга зачіпляли, коний поганяли. Коні добрі натужались, з сил вибивались, — плуга не ворухнули. Виїжджало лицарів ще двоє, плуга арканами зачепляли, коний поганяли — не ворухнули. Пятеро — не ворухнули. Десятеро — не ворухнули, трийцятеро — не ворухнули. Сам атаман руку прикладає, на лицарів гукає — не ворухнули. А орач на їх поглядає, головою хитає, і так промовляє:

— Ой, не труждайте, панове, руки свої білі. Мужицькі чорні руки плугом працювали — мужицьким рукам чорним його вивертати. — Бере плуг правою рукою, землю з него чисто витрясає, і у лози його ховає.

Усе лицарство здивувалось, а атаман молодець в мужика питає:

— Яка в тім плузї потайна є сила? Усе моє військо його не ворухне, а ти його з землї пером підіймаєш. Чи може ти дужчий від усього війська?

Орач до атамана такі слова промовляє:

— У плузї тому велика є сила; увесь сьвіт по за плугом мужик обхожає, всім хліб постачає. Важка його праця. [illegible] том сльозами землю він полива[illegible] за те земля матір його щиро [illegible] ту зажку працю силою наділ[illegible]

Віча в справі фонду А. Коцка.

З Нортгемптон, Па.

Через дві неділї чули ми від свого сьвященика веселу вістку, що в нашім вабутім плейзї повитаємо рідкого а дорогого гостя в особі Вп. Ірени Січинської, та зробимо велике віче.

Ся вістка огорнула нас всіх великою радостию, вже хотьби тому, що пізнаємо і довідаємось від рідної сестри про нашого дорогого Мирослава, котрий згодив ся зняти ляцькі кайдани з рук свого народа, а вложити їх на свої руки. З другого боку нас огорнув гіркий сум на згадку, що в нашій старій вітчинї вийринули нові жертви, нові кайдани, опять поляла ся невинна руська кров!

Прийшов нарештї ожиданий всіми день 5-го січня. У галї п. С. Цапа зібрало ся кількасот мущин, між ними богато жінок і дївчат, що сьвідчить про велике заінтересоване сею справою, та про зрозумінє ваги віча. Коли явила ся на салї п. І. Січинська, вічевики привитали її грімкими оплесками та відсьпіванєм наших національних гимнів: „Не пора" і „Ще не вмерла Україна".

Ціль і порядок віча пояснив місцевий сьвященик о. Ом. М. Баранський. На предсїдателя віча вибрано п. Теодора Заячківського, а на секретарів пп. Павла Лозинського і Івана Гаркавого. Перший голос уділив предсїдатель п. І. Січинській.

В своїй довгій бесїді, помимо великого умученя, так приступно, докладно і ясно представила вона цїлу жизнь нашого хлїбороба в краю, а з осібна робітника в Америцї, що нарід, котрий то всьо переніс на своїй власній шкірі так в старім краю, як і тут в новій вітчинї, слухав її з великим напруженєм і увагою. А коли бесїдниця стала говорити про відносини між Русинами і Поляками в Галичинї, де польська шляхта взяла під ноги усе правительство, то обурений нарід переривав що хвилї її бесїду і висказував здивованє та погорду гнобителям Русинів.

Потім забрав слово о. О. М. Баранський і представив зібраному народови, як то наші непрошені опікуни ґаздують за наші керваві гроші. Він пояснив, який то процент руських шкіл, відповідно до наших податків дає нам австрійське правительство. Хлопський ґрунт, на якім не хоче рости яловець, зачисляють до першої або другої кляси, а за те панські лани, де пшеницї вилягають, числять до третої або четвертої кляси. Така то справедливість в конституційній державі, така господарка польської шляхти. А правительство мовчить, та ще й підпирає тих обманців і кривдителїв бідного руського народа! Чи треба було Мирославови коротати молодечий вік в темній тюрмі? Чи треба було Адама Коцка класти в сиру могилу? Чи треба було проливати стілько безневинної хлопської крови, а навіть невинних дїтий — за своє рідне, руське слово? І се має бути конституція?!... Тяжкі руські податки облито ще й руською кровю, бо тілько тодї вони смакують польській шляхтї. А де австрійське правительство? Чому воно мовчить?! Роздерли нас, пожерти нас хотять відвічні наші вороги: Поляки, Москалї і Мадяри. Вони жадні нашої крови, мов ті люті тигри та дикі гієни!...

Инший нарід лучить ся в спільні кадри, в один сильний табор против ворога, а ми дїлимо ся на малі гуртки і то так в старім краю як і тут. Що плейз, то нові патріоти, нові проводирі, нові якісь ідеї і гасла. Чи не сором нам? чи не ганьба?! Не досить, що лютий ворог нас гризе, ми ще самі себе роздираємо...

Накінци промовив предсїдатель віча, п. Т. Заячківський, котрий, переносячи на собі неодну кривду від польських панів, в умілий спосіб завізвав горячими словами нарід до помочи нашим братам в старому краю. Говорив, що наш хлопський параґраф не досягне галицького шляхтича, хоть як би ми сего бажали, бо ми від него за далеко, але щедрі лепти на рідну школу, то найспвнїйше оружє і поміч против темноти. Нам не треба — бесїдник — крикунів та фальпатріотів, але таких робітників, що показують свою любов до рідного народа щирими дїлами, а не пустими словами!

Нарід зрозумів се як слїд, бо подав щиро свою руку поневоленим братам з старої вітчини і зложив гарний гріш в квотї 133.00 долярів.

По промові п. Заячківського замкнено віче, а вічевики відсьпівали грімко отсї патріотичні пісні: „Ще не вмерла Україна", „Не пора" і „Хрунї наші, хрунї наші".

Тут подаю поіменний спис Вп. Жертводавців:

Брацтво Пренп. Зачатія Діви Марії, від. Р. Н. С. 33, 25 долярів; о. Омелян Марчак Баранський 20 дол.; Брацтво сьв. О. Николая з Ormrod, Pa. 10 дол.; Читальня „Просьвіти" в Нортгемптон Па. 6 дол.; по 5 дол.: Николай Мицьо, Іван Свала і Павло Чичота; Якуб Онущак 2 дол.; Григорій Кочан $1·50; По 1 долярови зложили: о. Нестор Дмитрів, Роман Куштай, Аксентій Рурко, Ілько Нагірний, Гнат Сторож, Николай Мицьо, Олекса Трач, Гавриїл Онущак, Николай Гевчук, Кость Москалик, Ілько Охоцький, Іван Онушка, Василь Ґудз, Михаїл Петрик, Захарій Гуцелюк, Стефан Порохняк, Стах Гурман, Мартин Предимірський, Іван Крамар, Анрій Хміль, Григорій Стецко, Андрій Мицьо, Павло Лозинський, Катерина Процанин, Теодор Заячковський, Тарас Кокоцький, Стефан Цапі, Дмитро Байда; по 50 цнт.: Дацько Шишка, Антошко Багрій, Андрій Турчак, Теодор Оземчук, Николай Пелехатий, Теодор Маґерка, Іван Ґрех, Гавриїл Колодій, Михаїл Гевус, Кость Бойко, Дмитро Предимірський, Іван Нечистий, Стефан Кавалишин, Анастазія Пенчарська, Дмитро Підгайний, Іван Дашевський, Стефан Корпан, Федько Саюк, Теодор Казімірик, Анна Драгущак, Іван Гуцалюк, Петро Щур, Николай Кравчишин, Іван Пахолок, Ілько Назар, Іван Стеців, Василь Ткач і Андрій Гевош; по 25 цнт: Михаїл Чапеляк, Н. Н., Іван Романик, Максим Пришляк, Ілько Цимбалїстий, Стефан Куцик, Іван Кравчук, Аксентій Колодій, Федько Загородний, Никола Щур, Стах Щур, Василь Шишка, Стефан Закалюк, Стефан Солтис, Ілько Махіброда, Іван Дробот, Андрій Термена, Максим Чуба, Іван Павлиса, Анна Цимбалїста, Федько Лукашук, Павло Маґерка, Андрій Семанишин, Іван Моргун, Петро Андрущак, Павло Мицьо, Михайло Колодій, Никифор Бідний, Ілько Марчук, Ілько Лисогір, Йосиф Ратковський Михайло Маґдзяр, Іван Кухта, Анна Крайник, Іван Щур; по 10 цнт.: Олекса Козєвич і Олекса Лукашук.

Гроші відослано до банку в Scranton, Pa.

Учасник віча.

Ноти надіслані до редакції.

Д. Січинський: а) Ой у поли три керниченьки. Фраґмент з недокінченої фантазії. б) Пісня без слів. Оба сї твори уложені на фортепян і коштують разом 1 К.

Д. Січинський: Кілько дум ту переснилось. Слова У. Кравченко. Пісня на один голос в супроводї фортепяна. Цїна 1.20 К.

Я. Лопатинський: В неділеньку в ранцї. Слова Ю. Федьковича — Рожа. Пісня на один голос в супроводї фортепяна. Цїна 60 сот.

Я. Лопатинський: Горить моє серце. Слова Лесї Українки. Пісня на один голос в супроводї фортепяна. Цїна 1 К.

Я. Ярославенко: Дика рожа (Heidebluete). Слова Д. Млаки. Nachdichtung v. W. Horoschowski. Пісня на один голос в супроводї фортепяна. Текст руський і німецький. Цїна 70 сот.

Я. Ярославенко: а) Поклик Соколів. б) Марш Соколів. Марш Соколів написаний самим композитором. Є се дві пісні на мужеський хор. Цїна партитури 40 сот.; цїна 4 поодиноких голосів (І. Тенор, ІІ. Тенор, І. Бас, ІІ. Бас) 10 сот.

Т. Ярославенко: Не пора! Слова І. Франка. Пісня на мужеський хор. Цїна партитури 40 сот.

Т. Ярославенко: Ви хотїлиб спинить. Слова П. Карманського. (Із циклю: З тюрми). Пісня на мужеський хор. Цїна партитури 40 сот.

Усї ті твори видані [illegible] товариством „Торбан, Музична Накладня, Львів". Дістати їх можна в самім товаристві, або в Книгарні тов. ім. Шевченка, Львів, Ринок, ч. 10. Galicia—Austria.

В МІСЯЦЮ СІЧНЮ 1911 р. ПРИСТУПИЛИ СЛІДУЮЧІ НОВІ ЧЛЕНИ ДО Р. Н. СОЮЗА:

Бр. сьв. о. Николая в Голден, В. Вір.
В. 298. Овоч Іван, Мицик Іван, Войтко Петро, Козенка Іван, Ціховський Андрій, Петровський Митро, Музичка Ів., Цюрий Юрко, Музичка Митро, Кузьо Григорий, Котелець Іван, Скоробогач Юхим, Кошей Антошко, Худий Іван, Кузьо Теодор, Манюшок Юзько.
Бр. сьв. Петра і Павла в Кент, Па.
В. 299. Горішний Василь, Мідзінський Лев, Васплишин Семен, Іванюк Федор, Кузьма Лазар, Строкань Мих., Симанишин Стеф., Млиниський Лесь, Вовк Григ., Заґурський Федор, Кузьма Федор, Кухарський Іван, Буртик Мих., Коваль Федор, Калиневич Осип, Горішний Лесь. Настюк Яків.
В. 1 Меца Іван.
В. 5. Даньчишин Йосиф.
В. 7. Белянич Семан, Кріль Іґнац, Пухір Мих., Махінка Павло, Яно Андр., Савіцкий Константин, Худик Михайло, Ґрацонь Іван, Бабяк Гнат.
В. 9. Пограничний Михаїл.
В. 14. Ґибала Мартин, Ґибала Вікт.
В. 15. Риджик Онуфрий.
В. 16. Шковран Мих., Конґлайтис Віліям, Долина Петро, Рошко Григ.
В. 20. Явний Теод., Кобуляч Франк, Грицай Ант., Кацан Ів., Шеґеда Данько.
В. 23. Шарка Іван, Мадан Андрій.
В. 28. Шкурат Павло, Карліцький Френк, Куземка Николай, Карліцький Дмитро, Пацала Стефан, Ратовський Ст., Бейда Дмитро, Бомба Николай, Пенґрин Іван, Мазур Василь, Галущак Михайло, Валиканич Федор, Пилипович Іван, Пішко Федор, Купер Мих., Перон Андрей, Малик Осип.
В. 29. Семан Максим, Марко Іван, Пакіш Николай.
В. 33. Ковалишин Стефан.
В. 37. Фешовець Андрій, Сельменський Юрий.
В. 38. Дзюла Андрій, Семусь Григ., Танич Володимир, Ґонца Трофій.
В. 40. Мульо Михаїл, Кушала Гр., Пелепів Дмитро, Москва Николай.
В. 47. Іваник Михаїл, Подоляк Павло, Мішока Михайло, Іваник Михаїл.
В. 61. Прокопович Юрий, Пітер Іван, Ґеличак Николай.
В. 63. Смеркий Стефан.
В. 65. Голубець Мих., Пилип Іван.
В. 70. Сьпівак Асафат, Криловський Михаїл, Станько Стефан, Панас Левко, Пилип Теодор, Шостак Андрей, Маринець Роман, Гимон Ілько, Яворський Теодор.
В. 72. Богданович Демян, Гавриляк Михаїл, Болутянський Василь, Шалайда Николай.
В. 78. Бончак Антін, Дудус Йосиф.
В. 85. Подлявський Филимон, Мерлович Федор, Шляхтянчин Сенько, Гуменюк Яков.
В. 90. Веклинець Юрко.
В. 95. Карчмар Михайло.
В. 99. Максимів Кирило, Малицький Демко.
В. 100. Несторович Катерина.
В. 104. Гонимар Юрій, Михайлюк Максим.
В. 105. Домін Іван.
В. 106. Лоґіґа Стефан, Стовпець Петро, Мельник Василь, Николишин Никола, Мищук Гаврило, Закалужний Василь, Пашко Николай.
В. 107. Чарвеняк Василь.
В. 108. Чайка Кіндрат, Опир Проць, Дохняк Осип, Редус Амброз, Недор М.
В. 107. Пеляк Антін, Ґраделя Едвард, Басак Гриць.
В. 113. Хохла Іван.
В. 115. Горохівський Юрко.
В. 119. Капен Михайло, Плеса Іван.
В. 119. Мигавець Іван, Шумнян Мигали, Іваня Іван, Шадварі Андрій, Василий Шоло, Бучак Дмитро, Папфалуші Іван, Іваня Василий, Іваня Федор.
В. 123. Тарас Василь, Кінах Павло.
В. 126. Ґоля Юлія, Клинковський Націяна.
В. 127. Левкуц Павло, Сабадаш Ст.
В. 128. Гусар Клемен.
В. 131. Кравчук Іван.
В. 133. Брунька Николай, Жинчук Василь, Гайдук Вас., Соломяний Юрий.
В. 134. Борощак Семан.
В. 140. Плахтиняк Микита, Гевко Стефан.
В. 141. Яворський Андрій, Годовська Михалїна, Лопніцка Стефаніна.
В. 143. Куш Яшко.
В. 152. Марцін Марія.
В. 154. Липтай Андрій, Заяць Мих.
В. 155. Лабяк Дмитро, Литвин Матвій, Бляшкевич Мих., Берко Мих., Питула Петро, Дякун Андрій.
В. 156. Ґелячак Семан.
В. 165. Зайлик Франк.
В. 171. Вдовяк Іван.
В. 173. Секерак Анна.
В. 174. Карпінський Йосиф.
В. 175. Ралавець Стефан.
В. 179. Білїнський Іван, Михайлюк Іван, Гонимар Стефан, Андрушко Вас.
В. 187. Телешницький Дмитро, Валіґурський Іван.
В. 188. Ляшинський Василь.
В. 189. Буката Іван, Фалат Николай.
В. 190. Кіналь Петро, Бельский Йосиф, Колодач Марія, Кухарська Аделя.
В. 192. Фелинчук Василь, Вічковський Роман.
В. 194. Кіш Тимко, Юревич Стефан, Менюк Дмитро, Маркевич Алекс., Отемрайт Стах.
В. 196. Голґас Іван, Дячек Іван.
В. 199. Стрико Марія.
В. 200. Патала Ірина.
В. 201. Чайка Дмитро.
В. 203. Мигаль Людвік.
В. 204. Літнянський Михаїл, Мудар Антін, Максимців Григ., Бойко Михаїл, Лозінська Пелягія.
В. 206. Домінік Ігнатій.
В. 207. Терпко Дмитро.
В. 208. Ребреш Андрій.
В. 209. Ґеряк Василий, Грицун Михаїл, Добровольський Іван.
В. 213. Шаламій Михайло, Бегот Франц, Кащук Петро, Ґринда Юрий.
В. 217. Михаїл Дзиняк, Димитрій Олинський, Іван Гранкоский, Теодор Солонка.
В. 219. Юрко Бережанський.
В. 221. Теодор Чорнопиский.
В. 223. Семен Петрик, Василь Стецула.
В. 224. Йосиф Лотальский, Михайло Майкович.
В. 225. Бартош Стефан, Малащак Дмитро, Добровольский Іван, Ольховий Осиф, Урбанович Казимір.
В. 229. Михаїл Бережаньский.
В. 230. Когут Настя.
В. 234. Марцін Чорний, Мих. Чечель, Стефан Богдан.
В. 237. Ясько Вороняк, Петро Капко.
В. 240. Анна Кузьміч, Дмитро Карпінич, Іван Міштурак.
В. 242. Плитчак Вас., Курцеба Вас., Курцеба Лука, Гайчук Кондрат, Гайчук Юрко, Кобзан Гнат, Жукевич Ник., Ріжневич Матвій.
В. 245. Іван Мацуский, Прокіп Лапец.
В. 247. Теодор Натяга, Григорій Гнатовский.
В. 248. Павлїна Катаринів.
В. 250. Стефан Суханьчик.
В. 251. Дмитро Ковальчик.
255. Юрко Ґеча, Іван Дидьо, Василь Касій, Васько Фляк, Йосиф Сорока, Стефан Сорока, Іван Лесик, Андрій Ворик, Дмитро Ковальчук, Юрко Мендак.
В. 259. Михаїл Захарко, Димитрій Ганасик, Стефан Карпа, Іван Гусяр, Андрій Малюта, Димитрій Філиц, Петро Щербатий, Василий Стаюра, Василий Ендзьо, Антоній Андрух, Юрий Мітьо, Петро Гінсьорский, Пеляґія Стахняк, Ксеня Облочинська, Павлїна Свірска.
В. 261. Анна Рач, Марія Рачик.
В. 263. Йосиф Янко.
В. 265. Клим Тимко.
В. 268. Михайло Філло.
В. 273. Михайло Марцинюк.
В. 275. Аґнес Квятковский, Юлія Беняк.
В. 278. Петро Марущак, Андрій Вітко, Микола Гільцанський.
В. 283. Іван Курочка, Іван Король, Кость Левандович.
В. 284. Йосиф Бочуляк.
В. 288. Дмитро Карпович.
В. 290. Халус Стефан, Халус Іван, Заворотюк Іван.
В. 293. Марія Дудас.
В. 294. Гнат Сепчак, Дмитро Томашевський, Мих. Олїйник, Войтіх Завертин.
В. 295. Садолевич Петро.

Т. Лабовський, г. рек. секр.,

ПОДЯКА.

E 28

Братство сьв. Арх. Михаїла, від. Р. Н. С. 80, в Pleasant Valley, Pa. дякує отсим зі щирого серця Вп. Дм. Капітулї, Гол. Предсїдателеви Р. Н. Союза за ласкаву грошеву підмогу, уділену нам з фонду, призначеного на страйкерів в Вестмореляндт Кавнтї Неменше щиро дякуємо всім тим пп. Добродіям, що заняли ся збиранєм жертв для згаданих страйкерів, а з осібна дякуємо з глубини наших вдячних сердець усім Хвальним Брацтвам і Товариствам Р. Н. Союза і всім Вп. Жертводавцям за їх щедру та скору поміч голодуючим братам. Нехай Господь Бог нагородить Вам сторицею всї Ваші жертви і труди і нехай кріпить Вас добрим здоровлєм та усім гараздом на честь і славу Р. Н. Союза і цїлої нашої суспільности! Біг заплать Вам, Родимцї!

За уряд братства:

Петро Словник, секр.

ПРОСЬБА

до всіх, що думають слати жертви для страйкуючих Русинів в Вестмореляндт Кавнті.

Прошу уклінно усїх тих, що їх серце відгукнуло ся на нашу просьбу о поміч для страйкуючих в повітї Вестмореляндт, аби усї жертви присилали тільки на адресу підписаного. Се потрібне для евіденції, та для точного і справедливого роздїлу жертв поміж усїх голодуючих.

З поважанєм
Дм. Капітула, Гол. Предс. Р. Н. Союза.
McADOO, PA.

ВИКАЗ ЖЕРТВ НА ФОНД ВШАНОВАНЯ ПАМЯТИ АДАМА КОЦКА.

Дальше наспіли на мої руки ось такі жертви:

Ansonia, Conn.	$67.00
Frank Bernatski (Поляк) Taylor, Pa.	1.00
Новий Союз	100.00
New York, N. Y.	50.00
Northampton, Pa.	127.07
В 4-ім числі „Свободи" квітовано	978.56

Всего вплинуло на мої руки $1.323.63

Scranton, Pa. 9. лютого 1911.

Василь Гришко.

B PITTSBURG, PA. зложили на шифкарту для хорого Івана Хомича отсї добродії: Якубовський $1.00; по 50 цнт.: Гр. Кунцевич і М. Гарас; по 25 цнт.: Л. Сулюк, Т. Сернюк, М. Винник і О. Бучак. Разом $3.00.

„SWOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at 184 Hudson Street, New York, N. Y.

Published by The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
184 Hudson St., New York, N. Y.

K. KIRCZOW, manager
184 Hudson St., New York, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“

часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся,ніколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Крута стежки соціялїстів Збаращини.

(Стаття надіслана з Галичини).

Низше подану статю одержала наша редакція від повітової орґанізації національно-демократичної партії з просьбою о поміщене. Справа тикає ся виступленя д-ра Білинського з соціяльно-демократичної партії, та вступленя його в табор національно-демократичний. Подія — як виглядалоб — зовсім домашня і цікава хиба тільки для тісного кружка Збаращан. Однак коли мимо того ми рішили ся удїлити отсїй справі місця в рамках нашої часописи, то робимо се виключно тільки з огляду на приватну українську ґімназію в Збаражи, яка терпить через несовісність кількох аґітаторів, що не вагали ся навіть таку інституцію, як приватна ґімназія, віддати на поталу, аби тільки здискредитувати д-ра Білинського.

До сих пор з Америки плили досить обильні жертви на сю ґімназію. Приватна справа д-ра Білинського, представлена до того ще зовсім фальшиво, відбила ся однак — на жаль — гомоном і в Америці, в наслідок чого жертви майже устали. А декотрі навіть відгрожують ся д-рови Білинському, що вже не пришлють анї цента більше на ґімназію — начеб д-р Білинський і укр. ґімназія в Збаражи були одно і те саме.

Для добра отже укр. ґімназії в Збаражи хочемо кинути на сю справу кілька лучів сьвітла, і сподїємо ся, що несьвідомі річи бодай на стілько будуть вирозумілі і так виправдають його крок переходу з одної партії до другої, як виправдали його всї селяне в збаражськім повіті.

Дальше нехай говорять слова надісланої статі:

Д-р Білинський, живучи серед селян Поділя, котре не є ґрунтом для соціялїстичної аґітації, як се сконстатовано на конференції самої української соц. дем. партії Підкарпатя, не хотів пливати по воздусї та назад взяв ся до народної роботи, вступивши до народно-демократичної партії; він уляг тільки напорови свого окруженя, та враз з другими інтелїґентами взяв ся до заложеня повітової орґанізації народно-демократичної партії серед селян збараського повіту, якої то партії програма так під національним як і під економічним зглядом, українським селянам найбільше відповідає; в виду того д-р Білинський на народно-демократичній конференції дня 9. падолиста сказав отсї слова до селян: **Я перестав себе дурити, що соціялїзм може розширити ся на селї в збараськім повіті, тай не хочу вас дурити, як се роблять другі панове, що не вірять в соціялїзм на селї, а разом зі соціяльними демократами скликають віча і позволяють сї віча називати соціяльно демократичними“.** Тут мав на думці д-р Білинський п. А. Шміґельського, котрий скрізь аґітує проти соціялїзму на селї, а разом з соціяльною демократією скликає віча, президує на сих вічах і не протестує, коли соціяльні демократи проголошують ті віча за свої.

І за се орґан соц.-дем. партії накинув ся мокрим рядном на д-ра Білинського, закидуючи йому, що він, побравшись з попами, гонить в їх руки всю дотихчасову народню роботу. Тимчасом хтож в 1909 р., в осени, до філії „Просьвіти“, до котрої д-р Білинський, яко соціяльний демократ не впускав попів, вибрав до виділу попа, а головою учителя, народного демократа, як не пан Шміґельський; а хто засідає у виділї „Сільського Господаря“ разом з попом як не пан Шміґельський, а хто, як не посол Остапчук на збори в справі будови „Народного Дому“ скликав письменно попів, тай засїв з попами у спільнім комітеті; а хто так кермував зборами каси „Руський Народний Дім“ в Збаражи в 1910 р., що до ради увійшов піп. Таж головою тих зборів і ради надзираючої був і є пос. Яцко Остапчук. Так як довго д-р Білинський був головою повітового комітету української соціяльної демократії, то нїгде не пускав сьвящеників і жадної інституції не пхав в їх руки; але коли в липни 1901 р. перестав бути головою, то пос. Яцко Остапчук і його трабант, незалежний соціялїст, безпартійний п. Шміґельський, в народні інституції пустили скрізь сьвящеників. Або дальше, хто як не пан Шміґельський в 1909. р. разом з народними демократами орґанїзує поїздку на виставу в Стрию, та показує збараським хлопам високо-культурну роботу української народно-демократичної партії, так для хлопів принадну і тимсамим дає перший почин до звороту хлопської думки в користь народно-демократичної партії. Пан Шміґельський скрізь пускає попів до інституцій; сам по шинках і празниках аґітує проти соціялїзму на селї. Післаний грішми д-ра Білинського на конференцію української соціяльно-демократичної партії у Львові, цїлий час бере участь в конґресі „Просьвіти“, бо — „там реальна робота“ — як каже п. Шміґелький; а тепер старає ся д-ра Білинського, судячи з дописий і зворотів поміщуваних в „Землї і Волї“ (в Збаражи впрочім він з тим не криєть ся) — оплюгавлювати за се. що д-р Білинський, стративши віру в соціялїзм на селї, а не хотячи дармувати, іде на народну роботу з тими самими попами, котрих повибирали до виділів пос. Яцко Остапчук зі Шміґельським. Старає ся п. Шміґельський обезчестити д-ра Білинського за се, що він прилучив ся до хлопів, котрі, дякуючи аґітації п. Шміґельського, з нібито соціяльних демократів стали правдивими народними демократами. Не д-р Білинський потягнув хлопів до народно-демократичної партії, а хлопи, перейшовши до народних демократів, потягнули д-ра Білинського за собою і зажадали від него, щоби враз із прочою інтелїґенцією, так сьвітською, як і духовною перевів народно-демократичну орґанїзацію в повіті.

Роботу робити по інституціях з попами, а на віче спроваджувати соціяльно-демократичних бесідників і називати сї віча доперва при резолюціях соціяльно-демократичними, як се зроблено в червни і в листопаді 1910. р. в Збаражи, се є обдурюване і хлопів і цїлого сьвіта, а не се, що зробив д-р Білинський. Д-р Білинський не вгонює всю народну роботу в руки попівські, але веде дальше чесно ту саму одиноко розумну політику, яку пос. Яцко Остапчук хотів вести дволично. Нема у соціяльної демократії сили вести культурну й економічну роботу, корисну для селян, самим соціяльним демократам, то і пустили попів в народні інституції; але до політичних справ, властиво скажім до посольского мандату, то на їх думку, попам зась. Отсе є основи політки пос. Яцка Остапчука. Се нїби то не є гонене в руки попівські народної роботи, але се ґеніяльна тактика соціяльної демократії. В повіті робота народно-демократична, але посольський мандат у соціяльної демократії. А коли д-р Білинський на всїх полях народної роботи хоче всїх до купи згуртувати і вступає до укр. народно-демократичної партії, то на него кидаєть ся каменем. А таки, хто хоче розумно і правдиво для народа на селї працювати, той попів, котрі хотять разом робити, не повинен відкидати.

Щож отже за цїль має таке писане про д-ра Білинського? Воно має зробити неможливим д-ра Білинського між селянською масою, а дальше розбити сьвіжо повсталу народно-демократичну орґанїзацію в Збаражи. Але ся штука вдала ся раз тільки Заморському, котрий знищив початки соціялїзму серед польських хлопів тернопільського округа в сей спосіб, що показав їм пос. Яцка Остапчука як дідича на Капустинцях, та відносини його до форналїв, робітників та сусїдів. Народно-демократична партія в Збаращинї не зістала накинена з гори, не повстала через симпатію до якоїсь особи, а вийшла з інтересів економічних хлопської маси. Українські хлопи Збаращини не мають тепер ідола, тож і дарма його скидати. Народна демократія стратить тоді в Збаращині ґрунт під ногами, коли його стратить в цїлій Галичині. Щодо д-ра Білинського, то від напасти йому не пропасти. Хлопи збараські його 15 лїт знають, то й на неправдї пізнали ся.

Що знова тикає ся української ґімназії в Збаражи, то чейже ті попи не схотять закріпощеня людської думки, котрі не малу частку положили при заснованю сеї ґімназії в Збаражи, котра так гарно розвиваєть ся завдяки тому, що ведена спільними українськими силами. Не роздору і сварнї, але правдивої роботи і то разом з тими попами, котрі є щирими демократами і хотять трудити ся для добра свого народу, бажає збараський селянин. Поміщуване всяких статий в „Землї і Волї“ не приєднає Збаращини для соц. демократії на ново, але ще дальше її від неї відсуне, особливо, коли будуть послугувати ся в партійній борбі брехнею такі людці, котрі на Івана готові робити з попами, на Петра ідуть зі соціяльною демократією проти попів, а на Маковея, то може вступлять до Василіян.

Джерзи-сітська катастрофа.

Стою звернений лицем до вікна, що виходить на полудне. Нараз чую якийсь сильний гук і бачу, як цїла полуднева стїна моєї хати подаєть ся на мене. Відскакую один крок в зад, а стїна вертає на своє первісне місце. В тій хвилї почув ся на дворі бренькіт вилїтаючих шиб. Оглядаю ся по хатї і не бачу нікого і нічого. Туман куряви заслонив менї очи.

— Що се? — питає переляканa жінка.

— Якась експльозія... — відповідаю спокійно.

Діти збили ся в купу і поглядають здивовані по всїх кутах комнати.

За малу хвильку в сьвітлиці розвиднїло ся. Порохи осїли на хатній обстанові і на долівцї. Приступаю опять до вікна і бачу у недалекім віддаленю (так менї здавало ся) грубий стовп чорно-жовтого диму.

— Се стало ся десь на Central Railroad of New Jersey, — повідаю до жінки.

— Звідки се знаєш?

— Так міркую з положеня і віддаленя диму.

Міжтим стовп диму розвіяв ся і не було видко нічого.

Вибігаю на двір і бачу людий, що бігають по улицях мов божевільні. В сусїдній аптиці і готелю вилетїли величезні виставові шиби. Шкло розбило ся на дрібні куснички, майже на пісок. Оглядаю наперед сей будинок, в котрім я сам мешкаю. На кільканадесять фронтових вікон вилетїли лиш дві шибі, але не в моїм помешканю. „Слава Богу“ — думаю і розглядаю ся дальше. В сусїднім будинку бачу вже більше діравих вікон, а з кождої діри виглядає переляkане людське лице. Кождий шукає причини сього напраського нарушеня супокою, сього нечайного заколоту — і ніхто не бачить і не чує нічого. Зробив ся рух. Пожарні вози видзвонюють по улицях і розносять смертельну тревогу.

— Де горить? — питають прохожі одні других.

— Що горить? — Я не знаю! — А щож то стало ся? — Не знаю. — Якась експльозія! — Не знаю... мабуть так... — А де ідете? — Не знаю...

Ніхто нічого не знає. Всї бігають з одного кінця улиці на другий і допитують ся взаїмно.

Мене палить цікавість. Біжу на конець улицї Washington і переїзджаю лодкою канал, який ділить полудневу часть міста з розлогою площею зелїзницї Lehigh Valley, а відтак з такою самою площею зелїзниці центральної Ню Джерзі (Central Railroad of New Jersey). Скачу скоренько між зелїзничими возами і виходжу перед довжезний маґазин. Здалека бачу спору громадку людий. Спішу туди чим скорше, задержую ся в гурті і оглядаю ся цікаво на всї сторони. Що виджу? — Стїни маґазину вирвані наче шматки паперу, подіравлений дах опираєть ся лише на кількох стовпах. В невеличкій кімнатцї лежить на якімсь заімпровізованім столї окровавлений чоловік. Біля нього увихаєть ся зі своїми інструментами молодий хірурґ, а побіч стоїть нерухомо поліціянт. Невесела ґрупа, а ще сумнїйший вид. За хвилю виносять покалїченого робітника на шпитальних ношах і вкладають осторожно до амбулянсу. Не можу глядїти в лице окровавленої людини і біжу дальше. По дорозї бачу вже дрібонькі деревляні трісочки з розбитих — як пізнїйше показало ся — зелїзничих возів. З чого були сї трісочки я ще тоді не знав і біг дальше і дальше. Прибігаю на дворець зелїзниці C. R. of N. J. Тут вже бачу спустошене в цїлій повні. Аж страшно дивити ся. Бою ся, що цїлий величезний будинок завалить ся менї на голову. Якась невидима сила гонить мене відси і я вибігаю на вільне місце. Біжу дальше на полудне здовж ріки Гудсон (властиво здовж нюйорського заливу) і бачу кілька амбулянсів. Приступаю до першого з ряду, заглядаю в середину і впираю свій погляд на якусь брилу живого мяса... На сей страшний вид починаю дзвонити зубами і хочу втїкати, але бачу поліціянта, котрий записує щось-там на куснику паперу. — „What is your name?“ (Як називаєте ся?) — „Кого се він питає? — думаю — чи мене, чи коло иншого... А може він схоче мене за що арештувати?..“ Витріщую на нього здивовані очи і бачу, що він се питане ставить не до мене а до того єства в амбулянсї, яке я взяв був за живе людське мясо... Взяла мене цікавість. Вдивляю ся лїпше у нутро воза і бачу сидячу постать, наче скупану в живісїнькій крови. Великі сиві очи переконують мене, що се справдї жива людина. Щось відповідає на питане поліціянта, але сей послїдний його не розуміє. — „Чи ви Поляк, чи Русин?“ — питаю покалїченого робітника. — „Поляк...“ — чую слабий, але якийсь радісний голос. — „Бідачиско — думаю — має смерть за плечима, а ще тїшить ся, що почув звук свого рідного слова“. — „Як називаєте ся?“ — питаю дальше по польськи. З тяжким трудом удало ся менї витягнути з нещасного страдальця його імя і назвиско та назву улиці, при котрій він мешкав. Числа вже не міг подати... Я написав усе те на карточці і подав її поліціянтови, а сам пігнав дальше.

Нарештї добігаю до самого жерела експльозії. Доки потрощені, два чи три вози розбиті на дрібні кусники, зелїзо покручене мов тоненькі дротики. Роздивляю ся цікаво на всї боки і бачу на однім з зелїзничих возів (стїни сього воза були розбиті) кільканадесять деревляних пак, а на кождій з них виразну чорну напись high explosive. — „Таж се динаміт!“ мелькнуло менї в голові і я мимоволї подав ся кілька кроків в зад, а мурашки так і заграли менї поза скірою. — „Чи се динаміт?“ — питаю для певности якогось зелїзничого робітника. — „Так, пане! — відповідає коротко запитаний. — „А щож тут властиво експльодувало, коли динаміт ненарушений? — питаю здивоване дальше. — „Динаміт!“ — каже робітник сухо. — „Та який же динаміт?“ — „А сей на водї, не знаєте?.. Там стояли наладовані два судна і на тих суднах наступив вибух.“ — „А деж ті судна?“ — відважую ся на послїдне питане, бо бачу, що сей робітник якось нерадо відповідає на мої питаня. — „Де ті судна?.. — відповів він спровола, міряючи мене очима — а от там!...“ І він показав пальцем у небо...

Дивлю ся в инший бік і бачу величезний ладунковий корабель з написию: Ingrid. Одна з трох височезних щоглів на половину вломана: дві прочі остали цїлі, але за те всьо мотузє пірване, наче павутина. На покладі стоїть один моряк з невеликою раною на правій щоці. Глядить бездушно перед себе, наче який манекін. Другий його товариш проходжує ся великими кроками і все потирає рукою чоло. — „Ось ті два будуть мати память на цїле житє“ — говорю до одного чоловіка, що стояв побіч мене, та вказую рукою на обох матрозів. — „А так, — відказує мій сусїд — вони оба бачили, як одному їх товаришови урвало голову, наче ножем відтяло...“ — „О Боже! яке се велике нещастє!“ — кажу дрожачим голосом. — „Чи бачите отсей довгий ряд возів? — мовить Американець — Всї ті вози наладовані динамітом... Чи знаєте, що було би стало ся, якби уся та скількість динаміту була експльодувала?...“ — Я затряс ся на цїлім тїлї і таки зараз розпрощав ся. Небезпечно було заглядати в зуби такому всесильному ворогови, що носить на своїм чолї коротку, але характеристичну напись: high explosive!..

Я вернув домів, а по дорозї купив ґазету, де вже була коротка згадка про вибух динаміту в Communipaw.

Вечірні часописи з середи і ранїшні з четверга принесли вже всї подробицї сеї катастрофи. Подаю з них що найважнїйші. Найбільше заколоту було на Ellis Island, де — як звісно — находять ся державні еміґраційні бюра. На щастє, се був такий день, з котрім прибуло до нюйорського порту невелике число еміґрантів. Але і з тими було богато клопоту. Італійські еміґранти, особливо жінки, думали, що се не експльозія, але землетрясенє. (Вони до сього привикли в своїй вітчинї.) Почали навколїшках голосно молити ся і заводити, а деякі хотіли скакати в воду. Ледви удало ся еміґраційним урядникам заспокоїти переляканих. Матеріяльні шкоди в еміґраційнім будинку виносять поверх 25·000 дол. Одно якесь невеличке судно переїзджало недалеко місця вибуху. На покладі стояв кухар сього судна. Сила вибуху кинула його кільканайцять ярдів в бік і він впав в воду, де пливав цїлих 15 мінут, заки виратувано його з примусової купелї. Капітан з иншого судна впав долї зі своєї будки і убив ся на місци. Одного голяря звалив вибух з ніг і він, падаючи, підрізав свому гостеви горло. Мусїв іти до шпиталю. Всї „дерихмари“ в долїшнім Ню Йорку затрясли ся мов осикові листки. Люди лишали свою роботу, всї свої і чужі гроші та втїкали стрімголов на улицю, де було безпечнїйше. Рух на улицях був довший час затамований. Паніка була страшенна. На кільканайцять миль від місця вибуху вилїтали шиби з вікон, а в сусїднїй Байоннї, місцевости віддаленій всього на одну милю від Communipaw, деякі мешканці не чули навіть найменшого потрясеня. Шкоди не було там ніякої. Чи не цікавий обяв?.. Яка була сила вибуху, можна зміркувати з того, що вода виступила була з берегів ріки, а річне болото обкляпало прохожих і тих, що находили ся случайно на перевозових суднах.

Осип Ст...

В читальні.

Точно о год. 7-ій візвав голова читальні усіх присутних до належної уваги і попросив учителя прочитати в голос „Наталку Полтавку." Учитель читав поволи і розважно, наслідуючи ролю кождої дієвої особи. Сцена за сценою, акт за актом пересували ся чергою перед очима слухачів. Вони неначе бачили усе на сценічних дошках і захоплювали ся акцією штуки. З Наталкою і Петром — плакали, з виборним і возним — сьміяли ся, або гнівали ся на них... З закінченя твору були такі вже раді, що аж плескали в долоні та тупали ногами. Цілість штуки зробила на них дуже велике вражінє і всі читальники просили учителя, щоб навчив їх грати „Наталку Полтавку" на сцені.

— Пождіть но ви, людоньки, — перебив просьбу читальників сьвященик — не так то воно легко зробити, як сказати... „Наталка Полтавка" є на початок трошки за трудна. Ви самі бачите, що в тій штуці приходить богато сьпівів, а між нашими читальниками нема ще доси таких визначних сьпіваків... Наперед ви мусите виправити собі свої голоси, набрати ся трошки музичної оглади, зрозуміти вагу та значінє сьпіву, а тоді доперва можна буде взяти ся за виставу сеї оперети.

— А коли тото буде? — поспитав Скоробогатий.

— Тоді, коли ти будеш міг відограти добре ролю Петра... — відповів сьміючи ся сьвященик.

— Се не так легко! — замітив Кульчик.

— А не легко, ні! — мовив сьвященик. — Навчити ся якусь ролю на память, се невелика штука, але віддати її так, як хотів автор і як сього вимагають драматичні правила — се штука, якої треба учити ся нераз цілими роками. З того, розумієть ся, не виходить еще, щоби ми не мали давати взагалі ніякого представленя. Навпаки, ми возьмемо ся за сю роботу таки сього тижня, але мусимо вибрати на початок якийсь легкий твір. Я-ж вам вже говорив одного разу, що ми оба з паном учителем уложили для нашого аматорського кружка відповідний репертуар.

— А прошу отця духовного, що то таке: репертуар? — запитав Антін Стромко.

— Репертуар, значить спис, а властиво скількість драматичних творів, що їх якесь театральне товариство може виставляти на сцені. Кажемо напр., що руський театр в Галичині має великий репертуар. Се треба розуміти так, що сей театр має велику скількість драматичних штук, які він може відгравати кождого часу перед публикою.

— А який буде наш репертуар? — звідував ся Дмитро Нитлич.

— Наш репертуар не дуже богатий, — мовив душпастир — ми маємо наразі пять штук, самих найлекших. Згодом ми можемо сей репертуар побільшити, а поки-що вистарчить і се маленьке число.

— Від чогож будемо зачинати? — поспитав Павло Толочко.

— Після моеї гадки найліпше надасть ся на початок: „Лихий день." Є се комедія в одній дії, написана Григорієм Григорієвичем.

— Хто то є Григорій Григорієвич?

— Се наш галицький писатель. Він називаєть ся Григорій Цеглинський і є тепер послом до австрійського парляменту.

— Чи се може той Цеглинський, що заступав сего року український парляментарний клюб в спільних делеґаціях?

— Той самий.

— А то чудасія! — дивував ся Петро Ворона. — Та на щож він назвав себе Григорієвичом, коли він так не називаєть ся?

— Між писателями водить ся нераз таке, що вони не подають до публичного відома свого правдивого назвиска, а придумують собі якесь чуже імя і тоді воно називаєть ся псевдонімом.

— На щож вони так роблять?

— Ріжні причини спонукують їх до сього. Одні писателі роблять се зі скромности, другі з боязни перед критикою, або якимсь начальством, треті не хочуть дати пізнати ся ширшому загалови, а є богато таких, котрі підписують свої твори псевдонімами тому, що так робили їх попередники і так роблять їх сучасники...

— Гм... цікаві річи з тими писателями... — говорив наче до себе счудований Ворона.

— Отче! Будьте ласкаві сказати нам дещо про сю комедію, хочу сказати про сей „Лихий день," — просив сьвященика Іван Заплітний.

— Пожди, сину! — днесь нема вже часу, ми мусимо розходити ся. На слідуючий раз будемо сю штуку читати і відразу пороздаємо ролі.

Молодіж почала плескати в долоні, [illegible] читальники перекинули ся ве[illegible] поглядами.

[illegible]чник використав сю хвилю загального одушевленя і сказав до читальників ось яку промову:

— Мої дорогі! Мене тішить, що ви набрали такої охоти до просьвіти взагалі, а до нашої читальні з окрема. З души-серця рад би я вам улекшити ваші духові труди і тому піддаю вам під розвагу отсих кілька рад.

Читайте, кілько можете, кілько лиш на се позволить вам вільний від фізичної праці час. Але читайте розважно, розумно. Читаючи якунебудь часопись чи книжку, старайте ся зрозуміти гадку автора і ціль його писаня. Нераз доведеть ся вам читати такий твір, який на око виглядає без ніякого сенсу; колиж почнете вглубляти ся в зміст сього твору, можете легко доглянути здорове зерно, цінну науку, велику мораль, добру пораду і розраду. Се особливо відносить ся до всіляких казок. Неодин возьме в руки ґазету або книжку, гляне на напись якоїсь статі чи оповіданя і кидає її на бік, мовлячи: „Та що я буду читати таке сьміте! Се для дітваків, а не для дорослих людий!" Ніхто розумний так не робить. І в сьмітю находять ся нераз золоті річи, а писати для дітваків не так то дуже легко, як комусь здаєть ся. Лекше написати десять книжок для старих, ніж одну для молодих. Не вірите мені, поспитайте пана учителя, або кого иншого, що на таких річах розуміє ся, а вони вам скажуть, чи належить помітувати тим, що написане нібито для самої тілько дітвори. З другого боку не все те має моральну вартість, що читаєть ся легко і з великим нераз заінтересованєм. Вроджена у кождої людини інтеліґенція скаже вам найліпше, чи читана вами книжка дасть вам здоровий душевний корм, чи гидку моральну отрую. Відповідно образований чоловік не боїть ся ніякої злої книжки. Він вже має вироблені свої осібні погляди на сьвіт і перша-ліпша книжка його не зіпсує. Инакше має ся діло з людиною необразованою. Лиха книжка збурить душевний супокій сеї людини, а густо часто зломить її характер і пхне на ціле житє в глубоке та безвихідне пекло.

Читайте, братя і сестри, скілько лиш вдасть ся, але читайте з застановою, бо стратити супокій души легко, та направити — трудно.

КАЛЄНДАР.

Лютий.

н. ст.	Дни	Руські сьвята
16	Четвер	Симеона і Анни
17	Пятн.	Ізидора
18	Субота	Агафії
19	Неділя	О блуд. сині
20	Понед.	Преп. отц.
21	Вівтор.	Теодора
22	Середа	Никифора

НОВИНКИ.

** Уже всего лиш пару днів ділить нас від сего великого сьвята, яким американська Русь-Україна має вшанувати память 50 літної річниці смерти нашого Кобзаря. Як відомо, заходами завязаного в тій цїли комітету в дни 28-го с. м. мають відбути ся величаві вечерниці, які мають стати виразом піетизму, мають бути висловом почувань цїлої заокеанської України для свого найбільшого ґенія-поета. Дохід з вечерниць має послужити на основанє спеціяльної стипендії імени Т. Шевченка. І днесь ми з вдоволенєм можемо зазначити, що вечерниці випадуть під кождим зглядом величаво. На точки вокальні складають ся найгарнійші композиції наших найвизначнійших музиків, як Ф. Колесси, Вербицького, Лисенка, Ніщинського. Виведуть їх злучені хори з Джерзи Сиґі, Ню Йорку, Нюарку, Йонкерс і дальшої околиці. Злучений хор, в силі яких 200 сьпіваків, представляє ся впрост імпонуючо; під вмілою батутою д. Ґели, дає він повну запоруку, що стане правдивою окрасою вечерниць, а чужинцям розкриє усю красу і велич нашої музики. Не менче велично представляють ся і инші точки будучих вечерниць, як соля . декламації і т. и., віддані найвизначнійшим силам, якими ми розпоряджаємо на чужині. Хиба сьмішно булоб завзивати нашу суспільність взяти участь в тих вечерницях. Цїль їх така взнесла, імя Т. Шевченка таке сьвяте для кождого з нас, що не сьміє бути ні одного такого чоловіка у нашій суспільности, який — як лиш фізичні обставини на се йому дозволять — не взяв би у них участи. Навіть і сї, що за для непередвиджених перепон, або задля завеликого віддаленя від Ню Йорку, можуть гідно поклонити ся памяти нашого ґенія, засилаючи на руки комітету лепту, призначену на стипендію імени Т. Шевченка. Тому і з того також зглядy з повною вірою ждемо приходу дня вечерниць, певні того, що сей день буде днем слави українського імени на вольній земли Вашинґтона.

** Коли здійснять ся обіцянки сталевого тросту, то сими днями споре число людий найде в сталївнях роботи. І менно компанії признають, що робота починає „рухати ся", замовленя збільшили ся о яких 10 процент.

** В місцевости Стенфорд, Кентокі обжаловано паню Гаррісон о зневаженє гробу. Вона пішла именно в ночи на цвинтар, відкопала гріб і видобула домовину, у якій спочивав якийсь Сенфлї. Коли забирала ся до піднесеня віка домовини, надійшли люди і перешкодили їй. На своє оправданє подає, що в ночи мала привид, від якого дізнала ся, що коли видобуде домовину, то труп оживе.

** В Марінет, Вісконзін 16 літна дівчина, Мелянхон накладала вуглє у піч, коли нараз заняла ся на ній одіж. Вибігла на двір і кинула ся в сніг. Але се не богато їй помогло, тому почала бічи, кличучи о ратунок. Заки прибігли люди, нещасна вмерла у страшних муках.

** А. Барльов, засуджений на 6 місячну вязницю в Ґалвестон, Тексас, захорів там раптово на жолудок. Примішено його в шпитали, а лікарі заявили, що він мусить конечно піддати ся операції. І яке було здивованє операторів, коли в жолудку хорого найшли брилянт вартости 300 долярів. Він перед двома місяцями вкрав був сей брилянт і щоб бути безпечним перед ревізією поліції, ликнув його.

** В леґіслятурі стейту Невада перейшло право, заказуюче в цілім стейті продаванє і паленє папіросок.

** Після статистичних виказів протягом місяця січня прибуло на Еліс Айленд 31.727 подорожних.

** Борби в Мексику не устають. На границі Злучених Держав стоять сильні віддїли тутешного війська і пильнують невтральности. Надходячі скупі відомости усі звучать для уряду Діяза дуже неприхильно. Повстанці рухають ся надзвичайно живо і на кождім кроці бють здеморалізовані мексиканські війска.

** В Вилксбері, Па. якась Ф. Янушевська переплатить правдоподібно своє довірє до всяких знахорів стратою руки. Вона від довшого часу терпіла на сильний біль голови. Пішла до знахоря, і сей сказав, що одиноким на се ліком є пущенє крови з жили в руці. По трьох днях її рука спухла і почала боліти. Пішла з нею до правдивого лікаря і сей сконстатував затроєнє крови. Тепер, щоб уратовати її житє, мусять відтяти їй руку. Сумне се сьвідоцтво про культуру таких, які мимо того, що проїхали океан, найшли ся в Америці поміж осьвіченим народом і все таки нічого не навчили ся...

** Новий епископський вікарій для угорських Русинів. Епископським вікарієм в Гайду-Дорозї іменований о. Мих. Яцкович, член консисторії мункачевської епархії. О. Яцкович родив ся 1858 р. Був парохом в Петриківцях і Ульбережу. Коли повдовів, епархіяльна власть в 1889 р. іменувала його контрольором епархіяльної каси і управителем конвікту сьвященичих синів і на тім становищи о. Яцкович діждав ся теперішного іменованя.

** Ґрайси без кінця. Під крилами польської ц. к. краєвої шкільної ради руські школи в Галичині стають ся мордівнями руських дітий; ось про який новий факт читаємо в галицьких часописях. В селї Кожичі, львів. повіту, є учителька Тереса Каршневичева. Ся учителька, донька руського сьвященика, перейшла на лат. обряд і стала ся загорілою польською патріоткою зі своїми двома доньками. Вона в страшний спосіб знущає ся і побиває шкільні діти. Бє по голові і лици кулаками, бє до крови, кидає дитину на землю і копає ногами і грозить більшими карими, як-би котра дитина сьміла пожаліти ся родичам; дійсно треба дивувати ся, як така людина може бути учителькою. Побила Марію д. Юрка Ремського; Івана, с. Івана Тимчишина; Марію, д. Кирила Кусяка; Франку, д. Ілька Стукала; Михайла, с. Федька Кусяка; Анну, д. Ксеньки Петришин. На кого з відважнійших родичів має злість, мстить ся на дітях; на зажаленя родичів каже, що їй ніхто не має до розказу. Щоби нагородити тоту педаґоґічну „перлу", польська шкільна рада отворила від падолиста 1910 р. надетатову клясу для еї доньки, котра в тій педаґоґічній праці помагає мамі; а є надія, що і для другої доньки отворить ц. к. краєва шкільна рада другу надетатову клясу в Кожичах, щоби мама разом з доньками просьвічували кулаками руські діти.

** В цілій Австрії незвичайне збуренє викликало освідченє міністерства війни на спільних делеґаціях в Будапешті, що держава потребує протягом 4-ох слїдуючих літ надзвичайних додатків на війско в сумі 40 мілїонів долярів, та на фльоту в висоті 65 мілїонів долярів. Сї зброєня, як говорять опитні люди, ворожать скору війну з Італією.

** Кілько скурено тютюну в Австрії в 1909 р.? За тютюнові вироби вплинуло до державної каси в Австрії 272 мілїонів 271 тисяч 795 корон, о 10 мілїонів 191 тисяч 17 корон більше, як в 1908 р. За ті гроші продано 393 тисячі 677 метричних сотнарів тютюнових виробів. З того виходить, що кождий австрійський горожанин скурив в 1909 р. о 15 ґрамів більше тютюну, як в 1908 р. Бачимо з того, кілько зарібку має держава на тютюні, і якби то швиденько ті величезні державні доходи спали, колиби „горожани" перестали тютюном нищити свої груди.

** Яка є „свобода" друкованого слова в Росії? З приводу пятої річниці знесеня цензури, російські часописі отолосили в числах ославлену „свободу преси", яка представляєть ся так: Загальне число кар на часописї 4.386; завішень часописий і видавництв 1.270; грошевих кар 1.058; процесів пресових 1.526; судових вироків 502. Всїх грошевих кар на суму 496.406 рублїв. Ся півмілїонова сума грошевих кар вказує найвимовнійше, як російський уряд „опікував ся" часописями. Коли сю суму розділимо на всї „неблаґонадьожні" державі часописї, то переконаємо ся, що за весь час „свободи преси" в Росії кожда ґазета мала десять кар. Були часописї, що заплатили всього 500 рублїв кари, а були такі, що за той час заплатили 10.000 рублїв кари. Розумієть ся, що такі кари зруйнували неодно видавництво.

** В Росії, в місцевости Телява, тифліська ґубернія, живе ніка Ніна Тараташвілї, що числить тепер 167-у весну житя. Очи її вже не добачують, ходить згорблена, підпираючи ся ліскою, а однак на весїлю свого правнука хотіла конче відтанцювати кавказський національний танець „лезґінку." З десять її дітий живе тільки одна дочка. Старушка поховала вже загалом 45 дітий, внуків і правнуків.

** Муж двайцяти жінок. З Петербурга доносять, що там увязнено жида, Кочмера, що в останних трех роках при помочи фальшованих документів оженив ся з двайцяти жінками. Обманець буде тепер відбувати покуту, але хто винагородить тяжку кривду двайцяти зведеним жінкам?

** Дня 1-го с. м. в Анґлії спущено на воду нову плаваючу твердиню. Сей панцирник-великан має 584 стіп довжини а є узброєний десятьма 13.5 цальовими і 24-ма чотири цальовими гарматами

** Лїтак в практиці. Льондонська фабрика лїтаків системи Блюріота виконала лїтак на 4 особи, се є для керманича і 3 подорожних. Мотор має силу 100 коний парових, а скорість лету 60 клм. на годину. Їзда тим воздушним возом має бути безпечна, вигідна і здорова, головно над Льондоном, оповитим мраками і димом з фабричних коминів.

** Розвій японської пристани Тсуруґа здїлав, що днесь стало можливим обїхати земську кулю протягом 37 днів. Подорожний виїжджає з Ванкувер і за 12 днів стає в Йокогамі (Япан). Відси потягом їде до Тсуруґі, а опісля кораблем до транссибірської желїзниці. Поспішним поїздом за 16 днів стає в Льондонї. Відси поспішними кораблями і потягами за дальших 9 днів може вернути опять до Ванкувер.

** Князівство з 635 горожанами і 95 виборцями — се Монако, яке вправдї має 19.121 мешканців, але лише 635 автохтонів, що мають спеціяльні права. В князівстві мешкає 8421 Італїянців, 7306 Французів, 516 Німців, 391 Швайцарів, 385 Анґлїйців, 219 Белґійців, 210 Австрійців а 371 мешканців з инших держав.

** Пантера і автомобіль. Кількох людий на Яві вибрало ся ночию при місяци на проїздку автомобілем. Нараз побачили подорожні, що на мості сидїла пантера, обернена до автомобіля хребтом. Пантера небавом оглянула ся, але ацетилїнове сьвітло ліхтарень автомобіля так її осліпило, що вона лишила ся на місци. Шофер здержав автомобіль на кілька кроків перед пантерою, яка небавом скочила з ревом невдоволеня до рову. Кілька стрілів з бровнінґа і сальви з карабінів пантери не досягли. Вона скрила ся серед корчів. Імовірно, засіла ся пантера на мості на людий, що туди переходили до праці.

** Мода „турбанової" фризури, яка панує у нас вимагає пришиваня чужого волося. Прекрасну фризуру з льоків, котру цілий сьвіт подивляє в театрі і в товариствах, Американка скидає вечір як шапку з голови і вкладає осторожно в осібне пудло. Оповіщенє з засїданя фризієрів з Ню Йорку виказує, що в протягу одного року зужили 5000 сотнарів фальшивого волося на турбанові фризури. Та не все волосє, котре так подивляють, є людське, бо і кіньске так переробляють, що не можна розріжнити від людського, а також льняні нитки домішують до волося. Найбільше фальшивого волося доставляють Хіни, бо поступові Хінці хочуть виеманципувати ся від ношеня коси і тому продають свої коси, бачучи в тім добрий інтерес. Найдорожше волосє є бльонд-попеластє, так зване „срібно-бльонд", потім іде золоте бльонд, дальше чорне з темносинавим відтїнком, а потім каштановате.

** Знайшли кість дуже давного зьвіря. До Берлїна, столичного міста Німеччини, привезено одну кість передпотопотої величезної ящірки, що називає ся по вченому saurос. Тота кість є довга більше, як на 2 метри. Ціла ящірка була довга на 26 метрів.

ВІД ГОЛОВ. УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Розмет за місяць січень 1911.

Розхід за місяць грудень б. р. єсть: За померших членів або їх жени і за випадки каліцтва.

В.	8.	Пилип Іван	$1000.00
„	209.	Бакун Йосиф	1000.00
„	20.	Сенько Теодозія	1000.00
„	115.	Матляк Михайло	1000.00
„	289.	Чорній Іван	1000.00
„	121.	Пустай Андрей	1000.00
„	208.	Вах Михайло	1000.00
„	20.	Вислоцький Дионізій	1000.00
„	117.	Островський Николай	1000.00
„	1.	Ференц Максим	1000.00
„	3.	Фалат Дмитро	900.00
„	106.	Кіслевич Павло	500.00
„	127.	Босий Николай	500.00
„	85.	Войтко Розал., ж. Лешка	400.00
„	186.	Кузма Андрей, м. Анни	400.00
„	25.	Чейеп Олена, ж. Юрія	400.00
„	3.	Тиханський Дм., м. Анни	400.00
„	3.	Фалат Дм. м. Юлії	400.00
„	52.	Рабец Терезія, ж. Юрія	400.00
„	20.	Сенько Теодозія, ж. Івана	400.00
„	20.	Криницька Мар. ж. Петра	400.00
„	30.	Пишняк Ефроз., ж. Івана	400.00
„	60.	Гайдош Анд., м. Зузанни	200.00
„	94.	Возьняк Томаш	200.00
„	58.	Годик Тимко	200.00
„	123.	Хавтур Николай	100.00
		Разом	$16.200.00
		Платня Гол. урядників за січ.	270.00
		Адміністрація Союза за січень	185.29
		Весь розхід виносить	$16.655.29

Розметь платить 11.819 членів на ціле посмертне (кождий по 1.32 цнт.) і 1646 членів на пів посмертного (кождий по 66 центів).

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 5 центів, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі, на Еміґраційний Фонд по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.50 цнт, а на половину посмертного 84 цнт.

Дм. Капітула, гол. предсїд.
А. Шаршонь, гол. касієр.
С. Ядловський, гол. секр.

СПРАВИ „Р. Н. СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець. 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 123 Sussex Str., Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз" — принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Если отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали деклярацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні деклярації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який иньший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненем слово **ціле** або **половину** посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклярацією і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

Ч. 1647 КВІТ $200.00

на двіста долярів, котрі п. Теодор Югас отримав як надзвичайну запомогу (ухв. XI. Гол. Конв.) з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Скрентон, Па. 7. лютого 1911.

Сьвідки:
Михаїл Бурдяк,
Андрій Димкович.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 162.
Михаїл Білас предс.,
Стефан Чолій секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Годсон, Н. Й. Бр. сьв. Йосафата, від. 273, пригадує, що місячний мітінґ відбуде ся в неділю 19-го с. м. о 3-ій год. по пол. в шкільній гали при костелі Пр. Діви Марії. Має явити ся кождий член. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1 дол. кари. Позамісцеві члени мають зголосити ся на адресу: Box 104, Hudson, N. Y. — В. Хома, секр.

Гейзелтон, Па. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся дня 19. лютого с. р. На сім мітінґу має явити ся безусловно кождий член, бо суть дуже важні справи до полагодженя. — М. Мардиняк, предс.; А. Пелехач, кас.; А. Романчак, секр.

Ню Йорк, Н. Й. Товариство „Просьвіта", від. 204, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні мітінґи будуть відбувати ся кождого місяця в першу суботу по першім, під ч. 134 E. 7th Street, на першім поверху в Tompkins Square Hall, поміж Ave A, a Ave B, New York City. Найблизший мітінґ відбуде ся в пятницю, дня 17-го с. м. в згаданій ново винаймленій галї. Початок точно о год. 8-ій вечер. Кождий член має безпроволочно явити ся, бо суть важні справи до полагодженя. Неявивший ся член заплатить кару, приписану статутами Товариства. — Гр. Максимців, секр., 107 E. 8th St., City.

Пітсбурґ, Па. Братство сьв. О. Николая, від. 53, подає до відомости, що всі письма, тикаючи ся Братства, як і всі місячні вкладки тих членів, котрі не можуть на мітінґи ходити, треба від тепер засилати на слідуючу адресу: N. Woytowitch, 704 Sarah St., S. S. Pittsburgh, Pa.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Братство сьв. Володимира в Mt. Carmel, Pa., прислало $25.00 на страйкуючих на руки підписаного, секретаря від. 119 в Latrobe, Pa.

Позаяк члени з від. 119 розійшлись по инших контрах за роботою, проте ті гроші розділено як слідує:

І. Сопчишак	з від.	35	дістав	$2·10
Микита Дуда	„	„	„	2·10
О. Максимчак	„	„	„	2·10
М. Полійовський		„	„	2.10
М. Спйох	„	„	„	2·10
В. Штенкавич	„	„	„	2·10
А. Майор	„	227	„	2·10
С. Хома	„	„	„	2·10
М. Дуда	„	113	„	2·00
В. Сьпівак	„	25	„	2·10
І. Ґладишевич	„	„	„	2·10

Самотні дістали по 2 дол., а фамілійни по 2 дол. 10 ц.

Дякуємо в імени страйкуючих за жертви.

Іван Туряниця, предс.
Іван Віраґ, секр.

Заява.

Прошу помістити в шановній часописи „Свобода" слідуюче: „П. Щитинський Мих. від 1-го лютого 1911 р. перестав бути дяком в руско-кат. парохії в Форд Сіті, Па." — Се буде відповідь на допись про Щитинського в McKeesport, Pa.

Ев. Бартош, сьвящ.

Просьба.

Уряд Братства сьв. Арх. Михаїла, від Р. Н. С. 85, в Hazleton, Pa. просить отсею дорогою Впр. о. д-ра **К. Сонї** о ласкаве поданє своєї теперішної адреси, яка нам дуже потрібна. — A. Romanchak, 516 E. Broad Str., Hazleton, Pa.

Хто має по бл. п. о. Стефановичу ілюстровану німецьку книгу про німецько-французьку війну, нехай відошле її властителеви на адресу: **Dr. O. Brun**, 151, Larimer Ave., Pittsburgh, Pa.

Пошукуваня.

Де є Стефан Жабчук, родом в Нагорін, Гал. Глядаю його в дуже важній справі. Хтоб о нім знав, або він сам, зволить зголосити ся до: **Vasyl Pastushak**, 180, Fulton Str., Hazleton, Pa.

Де є Петро Шмулик, родом з Долини, пов. Санок, Галичина. Має 46 літ, середного росту, волосє і вуси чорні, беззубий, з викривленими ногами (колінами до середини), на лівій руці не має 3 пальців. Полишив жінку і 4 дітий в Філіпсбурґу, Н. Дж. і утік з дому, забравши своїм столівникам (бордінґерам) 85 долярів. Хто дасть про него знати, дістане $5.00 нагороди. Пишіть на адресу: Андрій Попович, 210 Cigarette Str., Phillipsburg, N. J.

КОНКУРСИ.

Галицька парохія сьв. Івана Хрестителя в Пітсбурґ, Па. потребує сейчас дякоучителя. Вимоги: 1) добрий голос, 2) веденє хорального сьпіву, 3) наука дітий в школі денно дві години. Кандидат має прислати або принести зі собою сьвідоцтво іспиту. Пенсія: початково $40.00 місячно (або більше, після заслуг), доходи, помешканє, сьвітло і опал. Голосити ся до: **Very Rev. Konstantine Kurylio**, gr. cath. Rectory of St. John Baptist Church, 109 7th Str., S. S. Pittsburg, Pa.

КОТРА УГОРСЬКА ПАРОХІЯ потребувала-б доброго дяко-учителя, що скінчив учительський семинар в Унґварі, зволить ласкаво зголосити ся на адресу: John Kelemen, 288 E. 75th Street, (1st floor) New York, N. Y.

ПОЗІР, БРАТЯ І СЕСТРИ
З MT. CARMEL, PA.!

Братство сьв. Петра і Павла, від. Р. Н. С. 5, в Mt. Carmel, Pa. уладжує в суботу дня 18. фебруара с. р.

в Мисуровичовій галї,
352 W. 2nd St.,

Великий Баль

Початок о год. 11½ перед полуднем.
Музика знаменита. — Ціна тикету 25 цнт. від особи.

Всіх чесних Краянів і Краянок так місцевих як і з сусідних плейзів запрошує на сей Баль і ручить за добру забаву КОМІТЕТ.

Представленє і Баль
в Пасайку, Н. Дж.

Молода пасайцька Русь хоче переконати нашу руську суспільність, що вона жиє, росте і гарно розвиває ся, і тому устроює 21-го н. ст. лютого 1911 — в гали п. Ковальчика на 2nd Str. ч. 86

АМАТОРСЬКЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ
комедії о. А. Бобикевича

Настоящі

Початок о 7½ годині вечером.
Ціни місць: І-ий ряд 50 цт., II-ий 35 цт., III-ий 25 цт.

Програма вечерка дуже богата і ріжнородна:
Привітне слово, деклямації, сьпіви, представленє,
а по представленю

БАЛЬ

Напитки і перекуска у власнім заряді. Аматорські сили перворядні, музика найліпша — руська, а чистий дохід призначений на будову церкви сьв. о. Николая.

Коли зважити еще і то, що у нас дівчат як маку: і білявих і русявих, чорнобрових-карооких, самих гарних і чесних, бо жадна з них не відрекла ся своєї віри і свого народа, але усї віддані вірно нашій народній справі і церкві, — можна сказати на певно, що хто прийде на нашу забаву, буде мати милу згадку на ціле своє житє, а може... може і долю собі найде, бо є в чім вибрати!

Тому просимо нашу „кавалєрію" зі сусідних плейзів: Приїзджайте до нас в гості 21-го лютого, а забавите ся, як може ніколи в житю. Тож не гайте ся, леґіні, а готовте ся в дорогу на

Представленє і Баль

до Пасайку, а ми Вас радо і сердечно приймемо. До побачення 21-го лютого перед Washington Day на другій улици (2nd Street) ч. 86 на Представленю і Бали. 6-7

КОМІТЕТ
нової гр.-кат. церкви сьв. О. Николая в Пасайку.

Нортгемптон і околиця!

КРУЖОК АМАТОРСЬКИЙ ЧИТАЛЬНЇ „ПРОСЬВІТИ",
в Нортгемптон, відограє красне Представленє

УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ

драма з сїльського житя в 5 дїях, Івана Франка

в середу, дня 22 лютого (анґл. сьвято). Дохід на читальню
в суботу, дня 25 „ 1911 Дохід на церков

В ГАЛИ п. РАЙСА.

В представленю брати-муть участь слїдуючі особи:

Микола Задорожний	п. І. Стеців	II дївчина	п-а А. Закомарок
Анна, його жена	п-а М. Мишко	III дївчина	п-а К. Гурман
Михайло Гурман, шандар	п. П. Будван	І-ий парубок	п. Н. Казїмірчик
Олекса Бабич, сусїд	п. К. Бойко	II „	п. В. [illegible]
Настя, його жена	п-а А. Нестор	III „	п. П. Левчук
Війт	п. І. Боярський	Присяжний	п. А. Колодїй
Шльома	п. П. Чичота	І жінка	п-нї Т. Боярська
І-ша дївчина	п-а С. Сушко	II жінка	п-а К. Нестїр

Селяне, селянки, дївчата, парубки, музики.

Режісер п. Павло Чичота.

Початок Представленя точно о годинї 6½ вечером.

ВСТУП: Перший ряд крісел 50 центів. — Другий і третий ряд крісел 35 центів. — Прочі крісла по 25 центів. — Стоячі місця для старших 20 центів; для дїтий 5 центів.

Всїх щирих Русинів просить ся о як найчисленнїйшу участь. Місто іти на ріжні „мувінґ-пікчери", прийдіть на своє рідне, руське представленє, де можете не лише розвеселити ся, але й богато дечого навчити ся.

Комітет.

Великі вечерниці

в честь пятьдесятьлїтних роковин смерти найбільшого нашого поета

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відбудуть ся

в Detroit, Mich.

дня 26-го лютого с. р.
у „Polish Turner Hall",
34-та ул. межи Michigan a Buchanan Aves.

Початок о 7. год. вечером. — Вступ 25 цнт.

Всїх сьвідомих Русинів-Українцїв з Детроїт і околиції просимо явити ся на означену пору і своєю присутністю звеличити се наше народне сьвято та віддати заслужений поклін великому українському Пророкови.

КОМІТЕТ
Поступового Товариства ім. Т. Шевченка і Аматорського Кружка.

Позір! Русини, Позір!

Великий Баль

устроює товариство „Запорожська Січ", в суботу, дня 18-го лютого с. р. в McKeesport, Pa. в Langs-Hall, при Ewans Ave. Запрошує ся усїх Русинів з міста і околиці. Добрі напитки, добірна музика. За все ручить

Балевий Комітет.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

„Пещена дитина"

під проводом дякоучителя Мих. Івановича
відбуде ся
в НЕДІЛЮ ДНЯ 26-го ЛЮТОГО с. р.
в ЦЕРКОВНІЙ САЛЇ, 520 SINCLAIR ST,
McKEESPORT, PA.

Крім представленя, яке відограють 13 осіб, будуть еще 4 деклямації. Вступ від дорослих 35 ц. і 25 центів; від дїтий 10 центів. Весь дохід призначений на місцеву гр.-кат. церков. Початок представленя о 7-ій год. вечер.

УВАЖНО ПЕРЕЧИТАЙТЕ

НА ЗАКІНЧЕНЄ МЯСНИЦЬ

ТОВАРИСТВО „РУСЬКИЙ МОЛОДЕЧИЙ КЛЮБ ПОСТУПОВИЙ"
В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. УЛАДЖУЄ ПОПУЛЯРНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦЇ

НАРОДЬОЇ ОПЕРЕТИ В 3-х ДЇЯХ, ГР. КВІТКИ-ОСНОВЯНЕНКА,

В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 24. ЛЮТОГО 1911.

В „Whithe Eagle Hall" (в Польській Гали) 335—337 Newark Ave.
(межи 4-ою і 5-ою улицею) Jersey City, N. J.

В ПРЕДСТАВЛЕНЮ БРАТИ-МУТЬ УЧАСТЬ СЛІДУЮЧІ ОСОБИ:

Прокіп Шкурат	п. Михайло Микитишин,
Одарка, його жінка	п-нї Анна Лабовська,
Уляна, їх дочка	п-а Марія Присташівна,
Олексій, любовник Уляни	п. Павло Гаврилів,
П. Кандзюба, заможн. обиватель	п. Василь Костецький,
Стецько, його син	п. Андрей Шостак,
Осип Скорик, салдат	п. Стефан Крицький,
Тимош, обиватель	п. Дмитро Соколовський,
Дївчата	п-ї Анастазія Микитишин,
	п-а Анна Підлипчаківна.

Річ діє ся на Україні коло міста Харкова.

РЕЖІСЕР: п. Т. Яворський. — ОРХЕСТРА п. П. Г. Смолинського.

ПОЧАТОК ПРЕДСТАВЛЕНЯ ТОЧНО О ГОДИНЇ 8-ій ВЕЧЕРОМ.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ БАЛЬ.

Всїх щирих і прихильних Родимцїв просить ся на той вечер о як найчисленнїйшу участь, тим більше, що „Сватання на Гончарівцї" є дуже хороша і розвеселяюча штука, як також дуже рідко в Америці грана, тому гріхом було би не користати з такої догідної хвилї. — Білєти на представленє і Баль вже суть в розпродажи і можна їх набути у кождого Товариша Клюбу, або у секретарів: п. Антона Онисика, 68 Morris Str. і у п. Ст. Костїва, 45 Greene St., Jersey City, N. J. — Білєти уже закуплені є важні.

УВАГА: Гостї прибувші з Ню-Йорської сторони, нехай зараз беруть коло Пенсильванїйського Дипа стріткару Turnpike або звичайну Newark Ave Car котра привезе їх аж під саму WHITE EAGLE HALL-Ю, 335—337 NEWARK AVE.

Подаєсь до ласкавої відомости всїм Вп. Гостям що адреса двох попередних оголошень галї, і день, в котрім мало відбути ся представленє є неважні, через се, що зайшла зміна так що до галї як і дня на згадане Представленє і Баль.

КОМІТЕТ.

При картах.

(Образок з житя руських буршів).

VII.

— Хлопці, а приходіть завтра по полудни всі до „коша"! — кликнув Клінікер по буршівській кнайпі, яка звичайно відбувала ся в суботу вечером і тревала поза глуху північ.

— Та яко то завтра, преціњ вже третя година по півночи, скажи лучше: нині по полудни, — обізвав ся один з буршів.

— Нехай буде нині, але памятайте, хлопці, приходіть, а побачите комедію...

Прийдемо, прийдемо! — обізвались хором бурші і малими громадами розходились домів.

— Але-ж той Мікрос мусить бути вічно неможливий — сказав один з буршів до другого.

— Та де-ж бо вноз таким Мікросам ходити до кнайпи, запє ся та й ледви заволіче ся домів — проговорив другий.

— Добраніч, добраніч! — пращали ся бурші. — Нехай там котрому з вас не присниться „жіноче питанє", бо то небезпечно — промовив Влягер. Бурші засьміяли ся і знов понеслись голоси: добраніч! і за хвилю позникали бурші, ідучи кождий своєю дорогою домів.

В неділю коло другої години по полудни почали ся вже сходити бурші до „коша", себ то каварні Корба, потору я вже давнійше згадував. В каварні було всього дві кімнати. В першій з них стояли два білярди і сиділа гидка та стара касієрка, а в другій були столики до карт, де можна було застати щоденно наших буршів, як вправляли ся в тій галузи штук красних. Партнерів до карт ще не було, крім звісних нам вже буршів Клінікера і Скота, що тепер і гуторили поміж собою.

— Вважай, Скоте!... а зловимо пташків — промовив Клінікер.

— Добре, добре — притакнув Скот.

— Знаєте, що за пригоду мав Мікрос? — промовив бурш Лиса Палка.

— Ну, що-ж там нового? — спитали бурші.

— Слухайте! — говорив Лиса Палка. — Як знаєте, вчера запив ся Мікрос так, що ледви зайшов до дому. Я поміг вилізти йому на пятий поверх в Hernalserhof-i а сам пішов до своєї хати. Нині рано чую в цілій каменици крики. Одягаю ся, виходжу не коритар, а коло дверий Мікроса кленуть і кричать баби. Питаю ся, що такого, а вони оповідають, що Мікрос запив ся і коли дістав деякі симптоми азийської холєри, отворив вікно, а симптоми холерични пустили ся з пятого поверху по всіх вікнах на долину.

Бурші засьміялись, а в тій хвилі явив ся в каварні скривлений Мікрос.

— Яку ти пригоду мав нині? — кепкували бурші з Мікроса.

— Ого, вже котрийсь прилетів з язиком! — промовив лихий Мікрос.

— Та оповідж нам! — додали бурші

— Ну, та що-ж великого, чи то по людях не ходить? Зібрало ся мені в ночи на „орацію", а що я не схотів виходити і будити свою бабу, тож отворив вікно, гадаючи, що ніхто не буде знати.

— Здав, здав! славно Мікрос, славно! — кричали бурші.

— Але-ж маю Katzenjammer — промовив Мікрос до буршів, що ще кепкували з него.

— Випий чорну каву — сьміялись бурші.

— От йде Насип і Мамюка! — кликнув урадований Клінікер.

Двері каварні відчинили ся і війшли дві незнакомі ще нам особи: Насип і Мамюка. Були се партнери до карт, члени партії віденських Москаликів. „Хлопської" мови вони вже давно не уживали, а за те „цьвірінькали" на „літературном язикє". На карти заходили до каварні мало не що дня і вже від довгого часу обігравали буршів. Скот, що звичайно мав велике щастє до карт, програвав безнастанно, а про Насипа і Мамюку ходили вістки, що вони обидва в картах порозуміваються, сей попросту сказавши, обманюють буршів.

— Заграєм, братця? — спитав Насип і Скота.

— [illegible] — відповів Клінікер і шепнув до Скота: вважай, нині останній час.

Будь спокійний за мене — промовив Скот і преферанс почав ся на добре.

Цілий рій буршів обступив картярів.

— Мізерка! — кликнув Скот.

— Чаю випіл би я — промовив Насип, а Мамюка заграв червінию.

Скинув карту Насип і Скот.

— Какой маладєц! — промовив Мамюка, а Насип заграв каро, ало й тепер не зловили Скота при мізерці.

— Пасматрі, пасматрі! — промовив Мамюка, а Насип заграв піка. Скота зловили на мізерку, але він усьміхав ся. За хвилю грав Клінікер також мізерку.

— Так ви іґраєте? — промовив Насип, а Мамюка заграв трефа. Клінікера зловлено, але в мить почервонів він і ударив пястуком Насипа в лице. Скот собі не дармував і окладав кулаком Мамюку.

— То ви будете шахрувати в карти?! — кликав Клінікер і дальше молотив то Насипа то Мамюку.

Не знаю, чи читач догадав ся, яким чином вислідили бурші, що другі партнери їх обманюють, тож хочу пояснити. Цілий секрет був в тім, що один з „младенцов" зачинав говорити, а перша буква першого слова означала карту, яку другий „младенец" мав задавати. Сказав один з них слово: „чай" — то на стіл йшла карта червінка і т. д.

— Даруйте! — молив Насип.

— Простіть, вже більше не будем — благав Мамюка.

— А диви, вже і по московськи не говорить а по хлопськи — кликнув Клінікер і ударяв кулаками по щоках то Насипа то Мамюку, в чім йому, як не мож краще, дорівнував Скот.

Другі бурші повідступали ся і тілько додавали заохоти до дальшого молоченя „благонадьожних младенцов".

— А диви на злодійську кацапню! — горячив ся Клінікер і окладав болючими поцілунками спину младенцов.

* * *

То не сизі орли налітали, то наші молодці козаки на Москаля нападали, „младенцов" за двері викидали... І нехай же хто скаже, що Україна не побідить, не вибеть ся з під московського ярма. Радій, Україно!...

Лаврін.

ЕМІЛЬ ЗОЛЯ.

Людський звіринець.

I.

Якось одного дня поталанило львови і гієнї відчинити недбало зачинені дверцята своїх клїток.

Був чудовий, ясний поранок. Весело сіяло сонце на обрію сїрого неба. Під тїнистими каштанами пахло весною. Звірі, гарно поснїдавши, наче вдоволені міщухи проходжували ся по огороді, облизуючи ся та радіючи погідним поранком.

На роздорожу стрітивши ся, пішли дальше разом як пристало на добрих другів, приязно розговорюючи. В недовзї огород видав ся їм пустим і малим, і тому стали радити, як провести дальше днину.

— Бігме — сказав лев — маю велику охоту вдоволити моє давне бажанє. Іменно люди, сї півголовки, від многих лїт приходили перед мою клїтку і витріщували очи. Тому то порішив і я при першій лїпшій нагоді піти поміж них і приглянути ся їм в їхній власній клїтці, хотяйбим мав наразити ся навіть на се, щоби виглядати так глупо, як вони. Тому пропоную тобі перейти ся до людській клїтці.

В сю хвилину залунав з пробуджуючого ся Парижа такий глухий рик, що настрашена гієна пристанула і стала надслухувати. Гомін столиці кріпшав, ставав щораз то грізнїйший, сильнїйший. Вуличний галас, наш сьміх і плач був подібний до якогось скаженого рику, смертельного зойку.

— Боже мій! — простогнала гієна — безперечно взаїмно мордують ся в своїй клїтці. Чи чуєш, як гнївно ричать і плачуть?

— Правда — відказав лев — страшенно галасують. А може їхнїй властитель так їх мучить?

Гамір зростав з кождою хвилиною, а разом із ним росла і трівога гієни.

— Гадаєш, — питала ся — що такий прохід не грозить нам нїякою небезпекою?

— Деж-би — відповів лев — прецінь так відразу нас не поїдять. Лишень ходи! Вони кусають ся між собою, а ми з того будемо мати потїху.

II.

Йшли повагом вулицями міста, притулюючи ся до домів. В місци, де перехрещують ся вулиці, пірвали їх товпи. Зовсїм не боронили ся, гадаючи, що людська филя занесе їх у якесь цікаве місце.

І ось найшли ся посеред обширної площі, де товпили ся люди. По середині стояло підвисшене зроблене з червоно помальованих дощок. В якімсь роскішнім ожиданю очи усїх були звернені туди.

— Безперечно — шепнув лев до гієни — се є стіл, який заставлять добірними стравами для тих всїх людий, що стоять тут і заздалегідь вже облизують ся. Тільки, нїде правди дїти, сей стіл, здаєть ся, трохи за малий.

В сю мить з товпи вирвав ся один могучий оклик вдоволеня. Лев запримітив, що се певно надїжджає жир, позаяк якийсь віз жене незвичайно шпарко. Витягнули з нього якогось чоловіка, потягнули його на руштованє і зручно відтяли йому тут голову. По тім трупа вложено до другого воза, який відїхав сейчас з неменшою скоростю з перед очий товпи, що вила, правдоподібно з голоду.

— Диви! не пожирають його! — закликав розчарований лев.

Гієна почула, що уся шерсть на нїй стає дубом.

— Серед яких то хижаків находимо ся!... — сказала. — Вбивають, не будучи голодними. Пробіг!... мерщій втїкаймо!...

III.

Покинувши сю площу, пішли підмійськими бульварами, а опісля спокійно проходжували ся берегом Секвани. Коли дійшли до Нотр Дам, побачили низенький дімок, до якого вступали прохожі, як вступає ся до якоїсь ярмаркової буди, щоб подивити ся „кумедію", і вдоволено опісля відійти. Найгарнїйшим було се, що анї при входї, анї при відходї нїхто не жадав нїякої заплати. Лев і гієна злучили ся з товпою і побачили на камінних плитах людського трупа, подіравленого ранами. Видцї нїмі, зацікавлені, спокійно оглядали небіщика.

— Чи я не казала? — шепнула гієна — не вбивають з голоду! Диви, як дозволють псувати ся мясови!

Вийшовши звідси, підійшли перед склеп різника. Мясо порозвішуване на гаках було зовсїм червоне; попри стїни, на столах, лежали гори сирого мяса, а кров вузенькими струями спливала по білім марморі. Цїла долівка обридливо червонїла.

— Подиви ся! — сказав лев, — ти може гадала, що вони не їдять. Тут є досить того. Цікаво-б дізнати ся, чи се є людське мясо?

Гієна, як згадано, була по добрім снїданю.

— Пфе — закликала — се обридливе. Зле менї робить ся на вид такої скількости мяса.

IV.

— Диви ся — сказала по хвилинці гієна — які тут грубі двері і величезні замки. Люди ставляють кріпкі мури з зелїза і дерева, що розграничують одних від других, аби взаїмно не пожерли ся. А на рогах усїх вулиць стоять мужі з шаблями, щоби доглядати публичної чемности. Тож то дикі звірі!

В сю хвилину віз переїхав малу дитину аж кров бризнула на лице льва.

— Се нікчемність! — закликав, стираючи лапою кров з лиця. — Не можна навіть двох кроків пройти спокійно! В сїй клїтці паде дійсний крівавий дощ!

— Не дивниця — відказала гієна. — Прецінь люди видумали сї їдучі машини тільки на се, аби дістати як найбільше крови. Се суть праси їх мерзкого жнива. А тут чи не бачиш онтих печер, в яких сїдають люди і шклянками пють червоний сік. Се рівнож не може бути хиба нїчо иньше, як тільки кров. Безперечно роблять се тому, щоби розпалити себе до морду. Я бачила вже іменно в кількох таких печерах, що пючі опісля взаїмно мордували себе.

— Тепер вже менї ясно — сказав лев — чому то через середину їх клїтки плине сей великий потік. Се він сполїкує бруд та забирає пролиту кров. Видно люди в сей спосіб обезпечують себе перед пошестю. Вкидають туди помордованих людий.

— Дальше через міст хиба не підемо — сказала гієна, уся дріжучи. — Чи ти не змучений? Лїпше вертаймо домів.

V.

Не могу товаришити обом сим чесним звірам на кождім кроцї. Лев хотїв бачити усе, а гієна, якої трівога росла з кождим кроком, мусїла йти за ним, позаяк за нїякі скарби сьвіта не булаб поважила ся вертати сама домів.

Переходячи коло біржи, приневолила безнастанними просьбами льва, що порішив туди не вступати. Такі страшнї крики і проклони добували ся з тої нори, що з наїженим волосєм, дріжучи наче у лихорадці, пристанула під дверима.

— Ходи, ходи скоро — молила льва. — Се безперечно є та велика різня, де ріжуть гуртом. Чи не чуєш, як жертви йойкають і ридають а кати радують ся? Чи не так? Се певно різня, що усїм склепам доставляє мяса! Ходи, ходи чим скорше!

Страх огорнув і льва, тому, втуливши хвіст під себе, послухав мольб гієни. І коли не втїкав, на кілько лиш було в нього сил, то лиш тому, аби не потеряти своєї слави. В души однак проклинав свою легкодушну зухвалість і повтаряв, що сейчас з раня почуті галаси повинні були його приневолити лишити ся в клїтці.

Гієна дзвонила зі страху зубами і обоє осторожно, трівожно глядїли дороги до ботанїчного огороду, сподіваючи ся кождої хвилини почути на своїм карку зуби і кіхтї прохожих.

VI.

Нараз у кутку звіринця підняв ся пекольний вереск і гамір. Зачиняно склепи, бито на алярм в дзвони.

Узброєні товпи наповняли вулиці, виривали брук, будували мигом барикади. Шум і лоскіт у містї устали. Злягла тяжка, страшна тишина. Люди-звірі мовчали; лиш хильцем перекрадали ся попід доми, готові до скоку. — І скочили: гремлять сальви при акомпаніяментї глухого лоскоту гармат. Кров тече річками, трупи тварею лежать у крівавих калюжах, ранні кричать. Два табори повстали у людському звіринци і ті звірі з найбільшою роскошею взаїмно мордують ся.

Коли лев зрозумів о що йде, закликав:

— Мерщій втїкаймо з тої глоти! Вже досить маю кари за мою глупу цікавість, що зворохобила мене піти між ті бестії! Боже, о скільки стоїмо ми висше від них культурою! Прецінь не пожираємо власної рідні. Втїкаймо! По що довше вдавати відважних і хоробрих? Менї, признаю ся отверто, зі страху мерзне шпік у кости. Мусимо як найскорше лишити сей варварський край.

І соромно, у найбільшій трівозї почали втїкати. Їх біг ставав що хвилини скорший, позаяк страх був їх товаришем і гонив їх безвпину.

Без віддиху, що хвиля оглядаючи ся, добігли до своїх домівок. Тут прожогом влетїли в першу надибану, порожню клїтку, і коли кріпко зачинили за собою двері, тодї доперва свобіднїйше відітхнули. Незвичайно щасливі, складали собі взаїмно желаня по причинї ратунку з халепи.

— Уже нїколи більше — говорив лев — не відважу ся покинути сю клїтку, щоби піти у людський звіринець. Лишень тут, в моїй спокійній, цивілізованій клїтці панує спокій і щасте.

VII.

А коли гієна оглядала кождий щебель в клїтці, трясла кождим зелїзним прутом, запитав лев:

Що ти робиш?

А гієна відповіла:

— Оглядаю, чи зелїзці крати суть достаточно сильні і кріпкі, щоб нас охоронити перед звірскостю людий.

Книжки

які можна дістати в друкарні „Свободи“:

	цнт.
Америка	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з обр.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнір	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. и. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	2.00
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	1.00
Розмова Поляка з Русином	10
Релиґійні вірованя	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жис	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“.

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жаданє листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубрицї „Рух в Віддїлах Р. Н. Союза“.

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 20 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана згори та в цїлости. В противнім разі оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошеня нечесної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно змножуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає окремих поквітовань.